

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra systémového inženýrství

Bakalářská práce

Vývoj nezaměstnanosti v regionu

Petr Karlík

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petr Karlík

Ekonomika a management

Název práce

Vývoj nezaměstnanosti v regionu

Název anglicky

Development of unemployment in the region

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je srovnání vývoje nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod s Českou republikou v letech 2012-2022 a predikovat budoucí vývoj nezaměstnanosti do roku 2024.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí.

V teoretické části budou charakterizovány základní pojmy nezaměstnanosti, způsoby měření a primárně komparativní metoda a metoda predikce, která bude nápomocna v praktické části. Literární rešerše bude vycházet zejména z monografií, odborných publikací a odborných článků dané problematiky.

V praktické části bude představen problém a s využitím matematických metod bude analyzována a predikována nezaměstnanost v okrese Havlíčkův Brod. V závěru budou diskutovány výsledky v porovnání s Českou republikou a návrhy pro zlepšení situace v daném okrese.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Nezaměstnanost, trh práce, míra nezaměstnanosti, vývoj nezaměstnanosti, úřad práce, region

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. – SEKERKA, B. – STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

KACZOR, P. – VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica, 2013. ISBN 978-80-245-1930-2.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

PAVELKA, T. *Makroekonomie : základní kurz*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-02-6.

SOUKUP, J. – POŠTA, V. – NESET, P. – PAVELKA, T. *Makroekonomie*. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Chytilová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra systémového inženýrství

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 3. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 15. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vývoj nezaměstnanosti v regionu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Ing. Lucii Chytilové, Ph.D. za cenné rady a odborný dohled při psaní bakalářské práce, dále mé rodině, která mě po celou dobu mého studia podporovala.

Vývoj nezaměstnanosti v regionu

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu vývoje nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod v letech 2012–2022. Nejdříve je definována nezaměstnanost jako celek, poté jsou popsány její jednotlivé ukazatele a měření nezaměstnanosti. V druhé části se práce zabývá vývojem počtu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod v porovnání s Českou republikou. Následně jsou sledovány skupiny nezaměstnaných z hlediska délky nezaměstnanosti, věku, dosaženého vzdělání nebo také rizikové skupiny nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod. Dále je také sledován poměr mezi volnými pracovními místy a počtem uchazečů o pracovní místo v okrese Havlíčkův Brod v porovnání s Českou republikou. Závěrem práce je predikce budoucích hodnot počtu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod na základě metody analýzy časových řad.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, míra nezaměstnanosti, vývoj nezaměstnanosti, úřad práce, region

Development of unemployment in the region

Abstract

This bachelor's thesis focuses on analysing the development of unemployment in the district of Havlíčkův Brod during the years 2012 to 2022. In the first part of the thesis the unemployment is defined as a whole, and then its individual indicators and measurements are described. In the second part, the thesis deals with the development of the number of unemployed persons in the district of Havlíčkův Brod compared to the Czech Republic. Subsequently, groups of unemployed individuals are examined in terms of the length of their unemployment, age, educational attainment, and also at-risk groups of unemployed individuals in the district of Havlíčkův Brod. The ratio between available job vacancies and the number of job seekers in the district of Havlíčkův Brod is also monitored and compared with the Czech Republic. Finally, the thesis provides a prediction of future values of the number of unemployed persons in the district of Havlíčkův Brod based on the time series analysis method.

Keywords: unemployment, labour market, unemployment rate, unemployment development, employment office, region.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
2.3 Časové řady.....	12
2.3.1 Základní druhy	12
2.3.2 Dekompozice časových řad	14
2.3.3 Elementární charakteristiky časových řad	15
2.3.4 Vyrovnání časových řad	16
2.3.4.1 Exponenciální vyrovnání.....	17
2.3.4.2 Lineární vyrovnání	17
3 Teoretická východiska	19
3.1 Trh práce	19
3.1.1 Segmentace trhu.....	20
3.1.2 Specifické rysy trhu práce.....	21
3.2 Nezaměstnanost.....	22
3.2.1 Sociální dopad.....	22
3.2.2 Rozdělení nezaměstnanosti.....	22
3.2.3 Druhy nezaměstnanosti.....	23
3.2.4 Rizikové skupiny nezaměstnaných osob	25
3.2.5 Měření nezaměstnanosti	28
3.2.5.1 Míra nezaměstnanosti.....	28
3.2.5.2 Podíl nezaměstnaných osob.....	29
3.2.6 Politika zaměstnanosti	30
3.2.6.1 Aktivní politika zaměstnanosti	30
3.2.6.2 Pasivní politika zaměstnanosti	31
3.2.7 Minimální mzda.....	32
3.3 Státní orgány na trhu práce	32
3.3.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí.....	32
3.3.2 Úřad práce.....	33
4 Praktická část	34
4.1 Okres Havlíčkův Brod.....	34
4.2 Vývoj nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod	35
4.3 Porovnání vývoje PNO s ČR.....	36

4.4	Volná pracovní místa a uchazeči o práci.....	37
4.5	Struktura uchazečů o zaměstnání v okrese Havlíčkův Brod.....	39
4.5.1	Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání.....	40
4.5.2	Struktura uchazečů o zaměstnání podle věkové skupiny.....	41
4.5.3	Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti	43
4.6	Rizikové skupiny na trhu práce.....	44
4.7	Predikce PNO pro rok 2023 a 2024	45
4.7.1	Exponenciální predikce.....	46
4.7.2	Lineární predikce	47
5	Závěr.....	49
6	Seznam použitých zdrojů	51
6.1	Citovaná literatura.....	51
6.2	Internetové zdroje.....	52
6.3	Zákony.....	52
7	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	53
7.1	Seznam tabulek	53
7.2	Seznam grafů.....	53
7.3	Seznam použitých zkratk.....	53
7.4	Seznam příloh.....	54
8	Přílohy	55

1 Úvod

Nezaměstnanost je na trhu práce častým jevem. Je problémem jak ekonomickým, sociálním, tak politickým. Nezaměstnanost je tu už odjakživa, ale je to i v současné době pořád aktuální téma společnosti. Každý občan České republiky se s velkou pravděpodobností jednou za život s nezaměstnaností setká. Česká republika se snaží pomáhat nezaměstnaným více způsoby, aby dlouhodobě snížili nezaměstnanost. Nástroje na snížení nezaměstnanosti zahrnuje aktivní a pasivní politiky nezaměstnanosti. Dlouhodobá nezaměstnanost se projeví v životním stylu občanů, a to hlavně z finančních důvodů, které mohou nastat po ztrátě příjmu ze zaměstnání.

V České republice se o nezaměstnanost stará Úřad práce České republiky, který spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dlouhodobé sledování problematiky nezaměstnanosti dává možnost nezaměstnanost velmi přesně měřit a odhadovat její budoucí vývoj. Zkoumání nezaměstnanosti a její predikce lze pomocí časových řad. Analýza těchto časových řad je důležitá pro tvorbu budoucího vývoje nezaměstnanosti v nadcházejících letech. Tato práce tedy propojuje ekonomickou teorii nezaměstnanosti a teorii časových řad. Analýza nezaměstnanosti a časových řad bude vést k dosažení cíle této práce, a to predikci časových řad a formulování opatření, které povedou buď ke snížení nebo k udržení nízké nezaměstnanosti.

V teoretické části se věnuje základním pojmům trhu práce, dále jsou charakterizovány základní druhy nezaměstnanosti, způsoby měření nezaměstnanosti a nástrojům regulace nezaměstnanosti. V metodice jsou charakterizovány časové řady, které jsou použity v praktické části.

V praktické části je analyzován vývoj nezaměstnanosti v časových řadách od roku 2012 do roku 2022 a poté představen problém a s využitím matematických metod predikována nezaměstnanost v okrese Havlíčkův Brod do roku 2024. V závěru jsou diskutovány výsledky v porovnání s Českou republikou a návrhy pro zlepšení situace v daném okrese.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je provést analýzu vývoje nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod, konkrétně v letech 2012–2022 a také predikovat její vývoj do let 2023 a 2024.

Díličními cíli práce jsou analyzovat vývoj nezaměstnanosti v porovnání s vývojem nezaměstnanosti v ČR. Formulovat možná opatření ke snížení počtu nezaměstnaných osob a zhodnotit její příčiny a souvislosti. Rozbor aktivní politiky zaměstnanosti, dále je pozornost věnována na strukturu dle věku a vzdělání, délky nezaměstnanosti, rizikové skupiny a počet UoZ na 1 VPM.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická východiska vycházejí ze studia dokumentů. Zdrojem jsou monografické publikace zaměřené na zkoumanou problematiku, dále, odborných publikací, odborných článků elektronické zdroje a publikace relativních organizací (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a Českého statistického úřadu).

Literární rešerše je zaměřena na základní pojmy v oblasti trhu práce a nezaměstnanosti. Pro popsání predikce bude použita analýza časových řad a z Ministerstva práce a sociálních věcí. V praktické části je využita metoda komparace a predikce.

2.2 Metodika

V období let 2012 až 2022 se sleduje statistická analýza nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod. Časová řada zahrnuje data až do roku 2022 a pro vlastní část bakalářské práce jsou využívána data z Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Na základě těchto dat jsou vytvořeny vlastní indexy a tempa růstu a pomocí metody komparace jsou hodnoty vzájemně porovnávány. V práci jsou dále vytvářeny tabulky a grafy pomocí MS Excel. Predikce podílu nezaměstnaných osob v roce 2023 a 2024 jsou určeny na základě výsledků tabulek MS Excel a exponenciálního a lineárního trendu.

Teoretická východiska dané problematiky jsou zpracována pomocí studia odborné literatury a internetových zdrojů, na jejímž základě jsou charakterizovány základní pojmy související s nezaměstnaností.

2.3 Časové řady

Časové řady jsou jedním z nejdůležitějších nástrojů pro analýzu dat získaných v pravidelných intervalech času. Tyto řady mají mnoho aplikací v mnoha různých oborech, jako jsou ekonomie, meteorologie, demografie, finančníctví a další. Časové řady jsou důležité pro analýzu trendů a změn v průběhu času a umožňují vědcům a analytikům odhalit skryté vztahy a struktury.

Časové řady jsou definovány jako posloupnost pozorování proměnné nebo jevu v čase. Tato posloupnost je většinou zaznamenávána v pravidelných intervalech, jako je měsíc, týden, den nebo hodina. Každý prvek časové řady zahrnuje časový údaj a příslušnou hodnotu proměnné, která se sleduje. (Hindls, 2007)

2.3.1 Základní druhy

Čtyři časové řady druhy, které jsou:

- dle rozhodného časového hlediska.

1. Okamžitá časová řada (též nazývaná jako časová řada bodových hodnot) zahrnuje pouze jedinou hodnotu v určitém čase, a to bez ohledu na to, zda jsou data sbírána v pravidelných intervalech nebo ne. Tento typ časové řady se používá k popisu stavu v daném okamžiku. Okamžitá časová řada může být například teplota naměřená v určité hodinu, počet zaměstnanců k poslednímu dni měsíce nebo cena akcie na burze v určité sekundě. Okamžitá časová řada se liší od časové řady s pravidelnými intervaly, kde jsou data sbírána v pravidelných intervalech (např. každý den, každou hodinu atd.) a popisují stav v daném intervalu. Okamžitá časová řada může být užitečná pro analýzu aktuální situace a náhodných jevů, kde je důležité znát hodnotu v určitém okamžiku.

2. Intervalová časová řada zahrnuje hodnoty, které jsou sbírány v pravidelných intervalech času. Tyto intervaly mohou být sekundy, minuty, hodiny, dny, týdny, měsíce, kvartály, roky atd. Intervalová časová řada se používá k popisu vývoje sledovaných ukazatelů v čase. Tento typ časové řady umožňuje analýzu změn a trendů v čase a je základem pro mnoho ekonomických a finančních modelů. Příklady intervalových časových řad jsou denní nebo měsíční průměrné teploty, objem prodeje v průběhu dne, počet návštěvníků na webu za měsíc atd. Intervalová časová řada může být dále dělena na stacionární a nestacionární. Stacionární intervalová časová řada má konstantní střední hodnotu a rozptyl v průběhu času, zatímco nestacionární intervalová časová řada může mít

změnu střední hodnoty a rozptylu v průběhu času. Intervalová časová řada se často používá k predikci budoucího vývoje sledovaných ukazatelů pomocí různých statistických metod. Je chápána jako řada intervalového ukazatele. Záleží na délce intervalu za sledované období, od ní se poté odvíjí velikost intervalového ukazatele. Pro tvorbu těchto ukazatelů jsou typické součty, protože stejně dlouhé intervaly nám zaručují větší přesnost než ty intervaly s rozdílnou délkou. (Hindls, 2007)

- dle periodicity.

1. Krátkodobé časové řady jsou typem intervalových časových řad, které zahrnují data, která jsou sbírána v krátkých časových intervalech, obvykle v rozsahu jednotek až stovek minut nebo hodin. Tento typ časové řady se používá pro analýzu krátkodobých fluktuací a výkyvů v čase, jako jsou denní nebo týdenní sezónní vlivy, cyklické vlivy a náhodné fluktuace. Příklady krátkodobých časových řad zahrnují výrobu elektrické energie v průběhu dne, denní spotřebu vody v domácnostech nebo denní ceny akcií na burze.

2. Dlouhodobé časové řady jsou typem časových řad, které zahrnují data, která jsou sbírána v pravidelných časových intervalech, obvykle v rozsahu měsíců, let nebo dokonce desetiletí. Tyto časové řady se používají pro analýzu dlouhodobých trendů a cyklických vlivů v čase, jako jsou změny v ekonomických ukazatelích, jako je HDP, inflace, nezaměstnanost, populační růst a další. Dlouhodobé časové řady mohou být také využívány pro analýzu a predikci klimatických změn, jako jsou změny teploty, srážek a další. (Hindls., 2007)

- dle druhů sledovaných ukazatelů.

1. Primární ukazatele časové řady jsou základní statistické charakteristiky, které se používají k popisu a analýze časových řad. Tyto ukazatele umožňují získat ucelený pohled na vývoj sledovaného jevu v čase a porovnat různé časové řady mezi sebou. Následující jsou některé z nejčastěji používaných primárních ukazatelů časových řad: průměr, medián, rozptyl, minimální a maximální odchylka apod.

Tyto primární ukazatele časových řad umožňují poskytnout ucelený pohled na dynamiku sledovaného jevu v čase a porovnat vývoj mezi různými časovými řadami. (Hindls, 2007)

2. Sekundární ukazatele časových řad jsou odvozené statistické charakteristiky, které slouží k dalšímu a podrobnějšímu popisu a analýze časových řad. Tyto ukazatele se vypočítávají na základě primárních ukazatelů a mohou poskytnout podrobnější informace o vývoji sledovaného jevu v čase. Následující jsou některé z nejčastěji používaných

sekundárních ukazatelů časových řad: trendová složka, sezónní složka, cyklická složka, náhodná složka atd.

Také poskytují podrobnější informace o vývoji sledovaného jevu v čase a umožňují rozlišit mezi různými složkami časové řady, jako jsou trend, sezónnost, cykly a náhodné fluktuační. Tyto ukazatele jsou užitečné pro modelování a predikci budoucího vývoje časových řad a pro identifikaci příčin a faktorů ovlivňujících sledovaný jev. (Hindls, 2007)

- dle způsobu vyjádření údajů.

1. Časové řady naturálních ukazatelů jsou časové řady, které popisují přirozené jevy a procesy v ekonomice, přírodě, společnosti nebo v jiných oblastech. Tyto časové řady zahrnují mnoho různých ukazatelů, jako jsou ceny, produkce, spotřeba, počet obyvatel, úroveň nezaměstnanosti, množství srážek, teploty a mnoho dalších.

Časové řady naturálních ukazatelů jsou tedy velmi užitečné pro analýzu a predikci vývoje různých jevů a procesů v různých oblastech lidské činnosti a umožňují lépe porozumět jejich průběhu v čase.

2. Časové řady peněžních ukazatelů jsou časové řady, které popisují vývoj finančních ukazatelů, jako jsou úrokové sazby, inflace, měnová nabídka, kurzy měn a další. Tyto ukazatele jsou velmi důležité pro ekonomiku, protože ovlivňují cenovou stabilitu, hospodářský růst a celkovou ekonomickou situaci. Analýza časových řad peněžních ukazatelů je důležitá pro předpověď vývoje finančního trhu a pro plánování investic.

2.3.2 Dekompozice časových řad

Časová řada se skládá ze čtyř složek.

Trendová složka T_t je jednou z hlavních složek časové řady a reprezentuje dlouhodobý směr vývoje sledovaného jevu. Trendová složka zahrnuje systematické změny v časové řadě, které jsou způsobeny faktory jako je hospodářský růst, technologický pokrok, demografické změny a podobně. Trendová složka může být lineární nebo nelineární a její identifikace je často prvním krokem v analýze časových řad.

Lineární trendová složka může být vyjádřena pomocí jednoduché lineární regrese mezi časem a pozorovanými hodnotami. Výsledkem je rovnice přímky, která ukazuje směr a rychlost změny v průběhu času. Nelineární trendová složka může být vyjádřena pomocí kvadratických, exponenciálních nebo jiných nelineárních funkcí, které umožňují zachytit složitější trendy.

Identifikace trendové složky v časové řadě je důležitá pro predikci budoucího vývoje sledovaného jevu a pro odhalení trendů a změn v průběhu času. Trendová složka se často odstraňuje z časové řady, aby bylo možné lépe analyzovat další složky, jako jsou sezónní změny nebo náhodné fluktuace. (Hindls, 2007)

Sezónní složka S_t se vyskytuje v časových řadách, které vykazují pravidelné a opakující se vzorce v určitých intervalech, jako jsou měsíce, čtvrtletí nebo roční období.

Sezónní složka popisuje opakující se vzory v časové řadě v pravidelných intervalech. Tato složka se často projevuje jako výrazné zvýšení nebo snížení hodnot v určitých měsících nebo čtvrtletích v roce. (Hindls, 2007)

Cyklická složka C_t je další složkou dekompozice časových řad. Tato složka popisuje opakující se vzorce v časové řadě, které nejsou pravidelné jako u sezónnosti. Cyklická složka se často projevuje jako periodické změny v hodnotách časové řady, které nemají pravidelný interval.

Cyklické změny v hodnotách časové řady mohou být způsobeny různými faktory, jako jsou hospodářské cykly, změny v obchodních cyklech nebo změny v trendech spotřebitelského chování. Cyklické složky se obvykle vyskytují v delších časových řadách a mohou mít různé délky cyklů. (Hindls, 2007)

Náhodná složka ε_t je složkou dekompozice časových řad, která popisuje náhodné fluktuace v hodnotách řady. Tato složka je charakterizována náhodnými a nepravidelnými změnami v hodnotách časové řady, které nemají žádný zjevný vzor ani pravidelnost.

Náhodná složka může být způsobena různými faktory, jako jsou náhodné vlivy na data, chyby v měření nebo nepředvídatelné změny v okolním prostředí. Tyto faktory mohou mít různé vlivy na hodnoty časové řady, a proto se náhodná složka často nazývá šumem.

V dekompozici časových řad se náhodná složka odstraňuje, aby bylo možné lépe analyzovat trendy, sezónnost a cyklické změny v řadě.

Náhodná složka však může být také použita k předpovědi budoucích hodnot časové řady. Pro tyto účely se používají různé metody, jako jsou například autoregresní modely, které umožňují modelovat náhodné fluktuace v hodnotách řady a použít je k předpovídání budoucích hodnot. (Hindls, 2007)

2.3.3 Elementární charakteristiky časových řad

Elementární charakteristika slouží k rychlému získání informací o chování časových řad. Absolutní charakteristiky umožňují absolutní porovnání hodnot časové řady. K tomu se

nejčastěji používá 1. diference neboli absolutní přírůstky. Ty definují absolutní přírůstek nebo úbytek. U 2. diference je rozdíl dvou sousedních prvních absolutních diferencí.

Relativní charakteristiky růstu či poklesu se obvykle používají s absolutními charakteristikami. Patří sem například koeficient růstu, který udává relativní posloupnou rychlost změn hodnot v časové řadě. Je-li koeficient růstu vyjádřen v procentech, hovoříme pak o tempu růstu. (Hindls, 2007)

2.3.4 Vyrovnání časových řad

Hlavním důvodem vyrovnání časových řad jsou systematické změny v údajích. K tomu se používá:

- **Klouzavé průměry** jsou metody, které spočívají v průměrování sousedních hodnot v určitém okně (série pozorování) přes řadu.

Existují dva hlavní typy:

1. Jednoduchý klouzavý průměr je průměr hodnot v daném okně (např. 3 po sobě jdoucí pozorování) a je často používán k vyhlazení sezónních výkyvů. Pokud se okno posune o jedno pozorování vpravo, průměr se aktualizuje tak, že se odečte nejstarší hodnota a přidá se nejnovější hodnota.

2. Vážený klouzavý průměr je průměr hodnot v daném okně, ale s různými váhami pro každou hodnotu. Tento typ klouzavého průměru může být použit pro vyhlazení trendů v časových řadách, kde jsou některé hodnoty více významné než jiné.

Klouzavé průměry jsou jednoduchou metodou k vyhlazení časových řad a mohou být účinné při redukci šumu a odstranění krátkodobých fluktuací v datových sériích. (Hendl, 2012)

- **Trendové funkce** jsou nejdůležitější při analýze časových řad. Tyto funkce se často používají při analýze a predikci časových řad a jsou důležitým nástrojem pro pochopení, jak se časová řada vyvíjí v čase.

Existuje několik typů trendových funkcí, z nichž nejčastěji používáme:

1. Lineární trend je matematická funkce ve tvaru $y = mx + b$, kde y je hodnota časové řady, x je časový index, m je sklon trendové čáry a b je posun trendové čáry.

2. Exponenciální trendová funkce se používá k modelování exponenciálního růstu nebo poklesu v časové řadě. Tato funkce je obvykle ve tvaru $y = ae^{bx}$, kde a a b jsou konstanty, které určují tvar trendu.

Trendové funkce jsou důležité pro predikci budoucího chování časových řad, protože umožňují identifikovat a odstranit průměrné změny v řadě, aby bylo možné určit základní chování časové řady. (Hendl, 2012)

2.3.4.1 Exponenciální vyrovnání

Exponenciální vyrovnání je statistická metoda používaná k predikci hodnot časových řad. Metoda využívá vážené průměrování historických dat, přičemž starší data mají menší váhu než novější data. Tato váha je určena exponenciální funkcí a je ovlivněna parametrem alfa, který se volí podle potřeby a zkušeností analytika.

Exponenciální vyrovnání se používá pro hladké odstranění náhodných fluktuací v časové řadě, což umožňuje lépe identifikovat základní trend a sezónní složky řady. Metoda se může použít pro různé typy časových řad, včetně neperiodických, periodických a sezónních řad.

Základní exponenciální vyrovnání využívá pouze jednu proměnnou alfa, která určuje váhu nových dat. Při predikci hodnoty pro další časový krok se využívá pouze jednoho předchozího průměru, a to díky tomu, že při každém výpočtu se do průměru započítává i predikovaná hodnota pro další časový krok.

Exponenciální vyrovnání je velmi užitečná metoda pro predikci časových řad, zejména pro řady s náhodnými fluktuacemi a výraznými trendy a sezónními složkami. Je důležité si uvědomit, že správná volba parametru alfa a dalších proměnných je klíčová pro úspěšné použití této metody. (Hendl, 2012)

2.3.4.2 Lineární vyrovnání

Lineární vyrovnání je metoda používaná k predikci hodnot časových řad, která se liší od exponenciálního vyrovnání tím, že využívá lineární vážené průměrování historických dat. To znamená, že všechny předchozí hodnoty mají stejnou váhu a váhy se mění pouze v závislosti na počtu předchozích hodnot.

Podobně jako u exponenciálního vyrovnání se lineární vyrovnání používá pro hladké odstranění náhodných fluktuací v časové řadě, což umožňuje lépe identifikovat základní trend a sezónní složky řady. Metoda se může použít pro různé typy časových řad, včetně neperiodických, periodických a sezónních řad.

Základní lineární vyrovnání využívá pouze jednu proměnnou alfa, která určuje váhu nových dat. Při predikci hodnoty pro další časový krok se využívá vážený průměr z posledních n měření, kde n je zvolený parametr. Při každém výpočtu se do průměru započítává i predikovaná hodnota pro další časový krok.

Lineární vyrovnání je velmi užitečná metoda pro predikci časových řad, zejména pro řady s náhodnými fluktuacemi a výraznými trendy a sezónními složkami. Je důležité si uvědomit, že správná volba parametru je klíčová pro úspěšné použití této metody. (Hendl, 2012)

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh hospodářství obsahuje odlišné trhy. Za nejdůležitější považujeme trh práce, který lidem umožňuje uspokojovat svoje potřeby nákupem statků a služeb. Na straně nabídky práce, jakožto výrobního faktoru jsou domácnosti, na straně poptávky zase firmy. Firmy na trhu práce hledají pracovní sílu a zaměstnanci peněžní příjem, kterým zajistí svoje domácnosti. K tvorbě statků a služeb jsou používány tři faktory: půda, práce a kapitál. (Buchtová, 2013)

Trh práce obecně je prostor, kde se střetává nabídka po jakékoliv práci a poptávka po jakékoliv práci. Lidé zde nabízejí své zkušenosti, schopnosti a dovednosti. Pracovní příležitosti zde nabízejí všichni, kteří spadají do národního hospodářství (firmy domácí i zahraniční, domácnosti anebo veřejný sektor). Práci na trhu práce nabízí mnoho lidí, kteří si konkurují dovednostmi, zkušenostmi, vzděláním atd. Ta je vykonávána za úplatu (mzdu či plat), a to vlastní výrobního faktoru, tedy lidmi. Stejně jako si konkurují potenciální zaměstnanci, si stejně konkurují i firmy, které poptávají práci, přičemž si vzájemně konkurují, ve snaze získat co nejlepší lidské zdroje. (Jírová, 1999)

Nabídka pracovních sil není tak pružná, jako nabídka jiného zboží, protože je oproti němu více stabilní. Motivací pro výkon práce je uspokojování potřeb, kterou chce každý člověk co nejdříve nasytit. Domácnosti se rozhodují o tom, jak rozdělí svůj čas, tak aby našli rovnováhu mezi volným časem a prací. Máme dva efekty, prvním je substituční efekt, to je stav, kdy vyšší mzdy způsobují zvýšení nabízeného množství práce a snížení poptávaného množství volného času. Růst příjmu poté umožňuje pracovníkovi utrácet za více služeb nebo statků, aby ale koupené statky nebo služby mohl spotřebovat, potřebuje více volného času. Získává-li ho nahrazením práce, tak tomuto případě hovoříme o důchodovém efektu. Oba efekty tedy působí zároveň a jsou si protichůdné. Sílu těchto efektů ovlivňuje mnoho faktorů. Obecně ale platí, že substituční efekt převládá nad tím důchodovým v okamžiku, kdy mzdové sazby jsou nižší a naopak. (Vlček, 2016)

Cenou práce je mzda. Ta je výnosem vlastníka výrobního faktoru za jeho poskytnutí. Trh práce je ale ovlivňován i vnějšími zásahy, a to především od státu, ale i od odborů či profesních komor. Typickým zásahem státu na trhu práce je institut minimální mzdy, tedy nejnižší možná výše odměny za práci. Vysoká minimální mzda u pracovníků s nízkou

kvalifikací zvyšuje celkovou úroveň mezd nad úroveň poptávky a nabídky. To způsobuje růst mzdových nákladů zaměstnavatelů a snižuje poptávku po práci. (Brčák a kol, 2020)

Minimální mzda v České republice je upravena zákoníkem práce a její výši nařizuje vláda. Neexistuje pouze jeden trh práce, ale větší počet dílčích trhů. Ty specifikují rozdíly mezi lidmi. Například rozdílné duševní a fyzické schopnosti, zkušenosti a vzdělání. Ale také rozdíly mezi uzemní alokací pracovních míst nebo charakterem pracovních míst. Z toho důvodu existuje profesní a regionální segmentace.

Profesní segmentace je rozdělení pracovních míst, které se od sebe v různých oborech liší. U těchto profesí je zastupitelnost téměř nulová. Nelze vyměnit profesi za jinou. Také mezi vysoce kvalifikovanou prací a nízko kvalifikovanou prací. Vysoce kvalifikovaný zaměstnanec může sice provádět nízko kvalifikovanou práci, ale nízko kvalifikovaný zaměstnanec nemůže provádět vysoce kvalifikovanou práci. Liší se ale také z hlediska času, ten má velký vliv, protože v dlouhodobém horizontu lze změnit kvalifikaci, a tím i profesi. V krátkodobém horizontu se změna projevuje výrazněji. Regionální segmentace spočívá na zeměpisném umístění nabídky a poptávky. Příčinou je omezená mobilita obyvatelstva. Ochota se stěhovat za prací je ovlivněna mnoha faktory, jako jsou rodinné a sociální vazby v místě současného bydliště, náklady na stěhování, náklady na koupi nového bytu či domu. (Krebs, Durdisová, 2015)

3.1.1 Segmentace trhu

Segmentace trhu má zásadní vliv na rozdílné mzdové ohodnocení napříč různými profesí na různých územích.

Mezi základní členění trhu práce patří dělení primární a sekundární trh práce.

- **Primární trh práce** – zde jsou lepší, výhodnější pracovní příležitosti, ty poskytují vyšší výděly, umožňují relativně dobrý profesionální růst a větší jistotu zaměstnání
- **Sekundární trh práce** – na tomto trhu jsou pracovní místa s menší prestiží a nižší úrovní mezd. Požadavky pro přijetí nových pracovníků nejsou tolik náročné na pracovníkovu kvalifikaci, proto jsou zde pracovní místa méně stabilní a zaměstnanci často mění své zaměstnání. Na druhou stranu je v tomto i výhoda snadnějšího získání nových zaměstnanců a zaměstnání, nicméně kritéria na sekundárním trhu jsou méně výhodná než na trhu primárním. (Krebs, Durdisová, 2015)

Dále můžeme trhy práce členit na:

- **Externí trh práce** – na tomto trhu se střetávají pracovníci, kteří nabízejí své schopnosti, kvalifikaci a dovednosti, která nabízí volná pracovní místa.
- **Interní trh práce** – trhy uvnitř jednotlivých podniků, v kterých dochází k pohybu pracovníků uvnitř firmy. Kde rostou kariérně, tak kvalifikačně. Zde je výhodou přesouvat pracovníky ve firmě bez nutnosti propouštění a přijímání nového kvalifikovaného personálu. (Brdek, Jírová, Krebs 2002)

3.1.2 Specifické rysy trhu práce

Faktor práce je výjimečný a trh práce má mnoho specifických rysů. Způsobuje to především náročnost a různé předpoklady kladenými na pracovníky v jednotlivých odvětví.

Trh práce má tedy mnoho specifických odlišností, jakými jsou:

- **Profesní segmentace** – každý z pracovních oborů je jiný a má svoje specifické vlastnosti, a proto je těžká zastupitelnost a nahraditelnost.
- **Regionální segmentace** – v jednotlivých regionech se může lišit jak poptávka, tak nabídka po stejném produktu. Má rozhodně svoje specifické vlastnosti. S tím ale souvisí i míra mobility práce. Mobilitou se rozumí pohyb mezi regiony, ale i profesemi a zaměstnavateli.
- **Institucionalizace** – trh práce obsahuje velké firmy, odbory a profesionální svazy, například lékařské komory. Jejich existenci ovlivňuje do značné míry kulturní specifikace nebo tradice oblasti či země. S institucionalizací souvisí i regulace pracovního trhu čili určování minimální mzdy.
- **Rigidita mezd** – je strnulost mezd. Strnulostí mezd je pomalá schopnost reagovat na změny ekonomických proměnných. Z jednu příčin je možné považovat vliv velkých firem a odborů, které často určují fixní tarify mezd. A je určován na delší období. Mzdy jsou v krátkodobém horizontu málo pružné a při dlouhodobém horizontu dochází ke změnám.
- **Diskriminace** – ta se může vyskytovat jako tržní i netržní. Netržní se projevuje ještě předtím, než dojde ke kontaktu zaměstnavatele a potenciálního zaměstnance. Tato diskriminace může být podle rasy, pohlaví, náboženství anebo z dalších mnoha důvodů. (Brčák a kol., 2020)

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je předmětem zájmu různých vědních oborů, nejvíce ekonomie, ale také sociologie, sociální psychologie atd. Vyskytuje se v každé tržní ekonomice a jedná se o zcela běžný jev. Všude, kde existuje trh práce, existuje i nezaměstnanost, ta vzniká rozdílem mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. (Buchtová, 2013)

3.2.1 Sociální dopad

Nezaměstnanost je chápána společností jako negativní jev. Člověk, jenž ztratí zaměstnání, je vystaven hrozbě vyloučení ze společnosti, také mu hrozí chudoba, s tím souvisejí i například velké psychické potíže. Dalším negativem, které nezaměstnanost přináší jsou náklady státu na udržení sociální rovnosti. Ty spočívají zejména ve formě podpor v nezaměstnanosti, kdy stát nahrazuje alespoň část ze ztraceného výdělku. (Dvořáček, Slunčík 2012)

3.2.2 Rozdělení nezaměstnanosti

Z hlediska trhu práce můžeme rozdělit obyvatelstvo země na ekonomicky neaktivní a ekonomicky aktivní. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je tvořeno ekonomicky ze skupiny zaměstnaní a ze skupiny nezaměstnaní.

- **Zaměstnaní** – mezi osoby zaměstnané řadíme osoby, které dosáhly minimálního věku 15 let a vykonávají jakoukoliv placenou práci. Ti mají odpracováno alespoň jednu hodinu v týdnu za mzdu, plat, či jinou odměnu. Mezi zaměstnané řadíme i osoby, které ve sledovaném období nepracují, a to z důvodu dovolené, nemoci, či stávky. Za normálních okolností jsou ale tito jedinci zaměstnaní. Jedinec se tedy považuje za zaměstnaného, je-li odměňována jeho pracovní aktivita. Nezáleží tedy na tom, jestli byl pracovní poměr trvalý, sezónní, či příležitostný. Do skupiny zaměstnaných také patří, které pracují ve své nebo rodinné firmě. Dále příslušníci armády a osoby ve výkonu civilní služby. A osoby na mateřské dovolené, ale musejí být před nástupem na mateřskou dovolenou zaměstnaní.
- **Nezaměstnaní** – mezi osoby nezaměstnané spadají osoby od věku 15 let. Kterí nejsou sebe zaměstnané, ani v žádném jiném zaměstnání. Tyto osoby jsou připraveny nastoupit do nového zaměstnání nejpozději do čtrnácti dnů a za poslední čtyři týdny aktivně shání práci. Tato podmínka může být splněna pomocí Úřadu práce nebo

personálních agentur. Poté mezi nezaměstnané osoby jsou řazeny i osoby, které zaměstnání našly a dále nové zaměstnání aktivně nehledají, ale datum jejich nástupu je stanoven na pozdější datum. Maximální délka tohoto nástupu je tři měsíce. Pokud jedno z těchto kritérií nesplňuje je považována za osobu zaměstnanou, či osobu ekonomicky neaktivní.

Ve zkratce řečeno se tedy jedná o zaměstnané a nezaměstnané, kteří aktivně hledají práci. Ti tvoří pracovní sílu země. (Bachanová, Musil, 2009)

Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo řadíme osoby bez ohledu na věk, tedy i osoby mladší 15 let, které nebyly ekonomicky aktivní, podle definic ekonomicky aktivního obyvatelstva. Důvody k ekonomické neaktivitě můžeme rozdělit do dvou důvodů.

- **Objektivní důvody** – mezi ty patří děti které jsou v předškolním věku, žáci a studenti, kteří navštěvují vzdělávací instituce, lidé v důchodu, nemocní a lidé v invalidním důchodu.
- **Subjektivní důvody** – mezi ně řadíme osoby, které jsou ekonomicky neaktivní dobrovolně. To jsou například rentiéři, osoby v domácnosti, které pečují o děti nebo rodiče a osoby neochotné pracovat.

Rozdělení osob na aktivní a neaktivní je velmi důležité pro sledování sociálních analýz, a to nejvíce hospodářského zatížení obyvatelstva. Ten spočítáme poměrem osob ekonomicky aktivních ku počtu osob zaměstnaných. (Bachanová, Musil, 2009)

3.2.3 Druhy nezaměstnanosti

Druhů nezaměstnanosti se dá nalézt mnoho a jejich dělení každý autor popisuje jinak. V obecné ekonomické teorii se nezaměstnanost dělí na základní čtyři druhy, a to frikční, strukturální, cyklické a sezónní.

Frikční nezaměstnanost je součástí přirozené míry nezaměstnanosti. Ta vzniká z důsledku mobility osob mezi pracovními místy a oblastmi práce, které jsou motivovány osobními potřebami nebo potřebami ekonomického vývoje. Do frikční nezaměstnanosti tedy řadíme osoby, které odejdou ze svého pracovního místa ve snaze najít lepší zaměstnání nebo jsou propuštěni ze svého zaměstnání z důvodu technologického vývoje nebo z důvodu organizačních změn zaměstnavatele a potřebují nějakou dobu pro nalezení nového pracovního místa. (Buchtová, 2013)

Vznik frikční nezaměstnanosti tedy souvisí s neustálým pohybem nezaměstnaných osob. mezi pracovními příležitostmi. Do frikční nezaměstnanosti řadíme i osoby, které

hledají nové zaměstnání v novém místě bydliště, či absolventi škol vstupující na trh práce poprvé a hledají zaměstnání, které by jim co nejvíce vyhovovalo. Protože na trhu práce vznikají neustále nové pracovní pozice a nezaměstnaní hledají neobsazená pracovní místa, proto lze nazvat tuto nezaměstnanost jako vyhledávající. Většinou nedochází k přijetí hned první nabídky a nezaměstnaný se snaží nalézt co nejlepší pozici. Doba trvání frikční nezaměstnanosti závisí na očekávání nezaměstnaných (týká se výše mzdy, doby dojíždění do zaměstnání, pracovní prostředí apod.) z pravidla do 3 měsíců. (Kotýnková, Němec, 2003)

Strukturální nezaměstnanost je důvodem strukturálních změn v ekonomice, ke kterým dochází často. A tvoří nesoulad mezi nabídkou práce a poptávkou práce. Osoby, které se takto stávají nezaměstnanými se vyznačují určitou kvalifikací, dovednostmi, věkem a zkušenostmi a také jak se mění ekonomická struktura odvětví a území. Tyto osoby, nejsou natolik mobilní, aby našly práci právě v jiném regionu, odvětví. Případné rekvalifikace a změna profese je proces, který nějakou dobu trvá. Proto krátkodobá strukturální nezaměstnanost je součástí ekonomiky. Strukturální nezaměstnanost se také projevuje vysokým počtem volných pracovních míst současně s vysokým počtem nezaměstnaných v dlouhém i krátkém období. Obvykle se tedy setkáváme s tím, že jednotlivá povolání, či oblasti nejsou rovnoměrné, protože u některých dochází k úpadku, a naopak u některých k rozvoji. Problémem je také pomalé přizpůsobování mzdy na změny na trhu práce. (Kotýnková, Němec, 2003)

Cyklická nezaměstnanost není řazena do přirozené míry nezaměstnanosti a je považována za nedobrovolnou. Je vyvolávána cyklickými změnami a je propojená s krátkodobými výkyvy nezaměstnanosti kolem přirozené míry nezaměstnanosti. Cyklická nezaměstnanost vzniká tehdy, když makroekonomická poptávka po zboží a službách při dané produktivitě práce a za daných mzdových podmínek je nedostačující pro zaměstnanost osob ochotných a schopných pracovat. Cyklický výkyv ekonomiky ovlivňuje trh práce dlouhodoběji, nikoliv jen po dobu hospodářského zpomalení, může v budoucnu prohlubovat strukturální nerovnost nebo vyvolat nové struktury ekonomiky. Trh práce se může přizpůsobovat déle, než by odpovídalo ekonomickému poklesu. Cyklická nezaměstnanost je označována jako odchylka mezi reálnou nezaměstnaností a přirozenou mírou nezaměstnanosti. (Kotýnková, Němec, 2003)

Sezónní nezaměstnanost je nezaměstnanost krátkodobá. Ta je charakteristická pro odvětví, kde je produkce výroby závislá na počasí. Střídání ročních období a počasí způsobuje diskontinuitu, tedy přerušovanou plynulost, ve zemědělství, stavebnictví,

lesnictví, těžbě nerostných surovin, rybolov atd., důsledkem je přechodná nezaměstnanost. (Kotýnková, Němec, 2003)

Dále se v praxi můžeme setkat s těmito druhy nezaměstnanosti plná, dobrovolná a nedobrovolná.

Plná nezaměstnanost je stav při plné zaměstnanosti a je označován jako stabilita na jednotlivých trzích. Poptávané množství práce se rovná nabízenému množství práce. Neexistuje ani úbytek, ani přebytek pracovníků. U plné nezaměstnanosti, ale přeci existuje nezaměstnanost, a to frikční a strukturální nezaměstnanost. Počet volných pracovních míst, se ale rovná počtu nezaměstnaných osob, které nejsou ochotny pracovat.

O **dobrovolné nezaměstnanosti** hovoříme, když nezaměstnané osoby nechtějí při určitých mzdách pracovat. Pracovní místa existují, ale není o ně k vzhledem k mzdové sazbě zájem. Také nezaměstnané osoby nemusí chtít pracovat vůbec, upřednostňují volný čas, žijí ze sociálních dávek. Čím hodnota dávek je menší, tím bývá dobrovolná nezaměstnanost menší. Dobrovolně nezaměstnaní lidé, jsou evidováni a přihlášení na úřadu práce. A čekají na zprostředkování pracovní pozice pracovním úřadem. Přestože jim úřad práce zaměstnání sežene, tito lidé tuto pozici buď odmítají nebo po krátkém čase opouštějí. Dobrovolně nezaměstnaní jsou i studenti, kteří přechází ze školy do zaměstnání. (Brožová, 2003)

Hlavním rozdílem mezi **nedobrovolnou nezaměstnaností** a dobrovolnou nezaměstnaností je, že nedobrovolně nezaměstnaní nehledají práci lepší nebo lépe placenou, ale aktivně hledají práci i s menším ohodnocením a jsou schopni pracovat i za nižší mzdu. Pracovní místo se jim však nedaří sehnat. Nedobrovolně nezaměstnaní jsou pracovníci, kteří nejsou schopni rekvalifikace a nejsou flexibilní nebo je pro ně změna zaměstnání velmi náročná. Vysoká nedobrovolná nezaměstnanost může vyvolat sociální, ekonomické a psychické problémy. (Brožová, 2003)

3.2.4 Rizikové skupiny nezaměstnaných osob

Uplatnění na trhu práce záleží na mnoha faktorech. Tyto faktory mohou vést k tvoření skupin lidí, kteří mohou s větší pravděpodobností přijít o práci a tyto skupiny většinou tvoří větší část dlouhodobé nezaměstnanosti a mohou být opakovaně vystavovány opakované nezaměstnanosti.

V této problematice se trh může dělit na primární, to je trh s kvalitnějšími a výhodnějšími pracovními místy, a na sekundární trh. Na sekundárním trhu se vyskytují místa s nižší prestiží pracovních míst a nižším ohodnocením. Tam se objevují a dělí se do

více skupin, jako jsou například zdravotní stav, věk, stupeň vzdělání, pohlaví, ale také příslušnost etnické skupiny.

Osoby z rizikových skupin jsou zaměstnání většinou s nižším platovým ohodnocením a nejistou budoucností. Na tyto lidi ohrožené nezaměstnaností je potřeba zaměřit politiku zaměstnanosti.

V České republice je možné do rizikových skupin zařadit absolventy vysokých škol, zdravotně postižené osoby, ženy s mladými dětmi, romské etnikum, lidé s nižším vzděláním a přicházející imigranti. (Buchtová, 2013)

Absolventi škol – mladší věkové skupiny do 30 let

Absolventi vysokých, vyšších a středních škol jsou při hledání svého prvního zaměstnání znevýhodněni oproti své konkurenci. Nemají, jako jejich konkurenti, tolik zkušeností z praxe, pracovní návyky a pracovní kontakty, které by jim pomohou najít snáze zaměstnání a lépe se zorientovat na pracovním trhu. Naopak ale mohou být pro zaměstnavatele dobrým zaměstnancem bez špatných pracovních návyků a znalostí moderních technologií. Prodlužování dospívání nezaměstnaností je negativní a má důsledky pro společnost i jedince.

Výše platu a postupná zvyšující se nezaměstnanost je pro absolventy většinou největší bariérou pro vstup do zaměstnání. Také se stává, že studenti vysoké, střední či základní školy, po absolvování školy zůstávají doma s rodinou, ti nemají většinou o nalezení zaměstnání ani zájem nebo se u nich můžou objevovat psychické problémy, či výchovné problémy. V těchto rodinách posléze vznikají větší zmíněné psychologické a výchovné problémy, a také ekonomické problémy. Problémem pro absolventy je také výše nástupního platu, která nebývá z pravidla vysoká. Někteří dávají přednost nezaměstnanosti před nižší mzdou či nudným zaměstnáním. (Buchtová, 2013)

Zdravotně postižené osoby

Zdravotně postižené osoby jsou osoby s invaliditou třetího, druhého, prvního stupně nebo mohou být zdravotně znevýhodněné. U zdravotně postižených osob, se většinou jedná o sociální, psychické a ekonomické problémy. Na trhu práce se čím dál více klade důraz na zvyšování výkonu a produktivity práce, mají osoby se ztíženou pracovní schopností stále menší šanci se na trhu práce prosadit a získat kvalitní zaměstnání.

Pracovní úřady mnohdy evidují i několikanásobně více zdravotně postižených osob než zdravých jedinců, kteří nejsou zaměstnaní. Toto je jeden z důvodů, kdy se osoby se ztíženou pracovní schopností dostávají do špatné životní situace. Úřad práce, ale eviduje i přesouvání těchto osob na takzvaný chráněný trh, to je trh kde zaměstnavatelé zaměstnávají více než polovinu zaměstnanců se zdravotním postižením. Cílem politiky zaměstnanosti je ale začlenění zdravotně postižených osob do nechráněného pracovního trhu, což se dlouhou dobu nedaří. (Buchtová, 2013)

Starší lidé

Nejhůře snáší ztrátu zaměstnání lidé ve věku 50 let a více, kteří jsou většinou už zvyknutí na svoji práci a neumí si představit jinou. Starší lidé se vyrovnávají se ztrátou zaměstnání mnohem hůře než osoby mladšího věku. Mladší lidé jsou považováni, u zaměstnavatelů, za lepší investici do budoucnosti než starší lidé. Také dochází k zastarávání technologií a u starších osob se snižuje pracovní výkonnost.

Při ukončení zaměstnání dochází u starších osob přerušení kontaktů a vazeb, které dlouhé roky vznikaly v bývalém zaměstnání. Tito lidé mohou mít pocit nevyužití a neuspokojení. Jestli nejsou znovu schopni najít podobné zaměstnání mohou se dostavit i psychické problémy. Starší osoby jsou mají pevnější a stereotypnější návyky než mladší generace, proto velmi špatně reagují na změny. Také záleží na rodinné situaci, úrovni inteligence, vzdělání nebo společenském postavení, jak se starší člověk změně zaměstnání dokáže přizpůsobit. (Buchtová, 2013)

Ženy s mladými dětmi

Dalšími rizikovými osobami jsou ženy s dětmi, které jsou upozaděny před muži, hlavně z důvodu zatíženosti starostí o domácnost a děti. Matky s malými dětmi mívají časté absence v zaměstnání a zaměstnavatelé mají obavy tyto matky zaměstnávat. Největším problémem těchto osob je soulad pracovního a rodinného života, jejich prioritou je především zajištění kvalitní péče o dítě. K tomu potřebují práci, která je pro ně ekonomicky, geograficky i časově ideální.

Problémem je i zaměstnání mladých absolventek škol. Zaměstnavatelé nechtějí tyto ženy zaměstnat především ze strachu brzkého odchodu na mateřskou, to přispívá k jejich znevýhodnění vůči mužům. Nezaměstnanost žen na trhu práce je celosvětový problém. (Buchtová, 2013)

3.2.5 Měření nezaměstnanosti

Abychom mohli kvalifikovat nezaměstnanost, musí se vymežit kategorie obyvatelstva. Nezaměstnanost se týká obyvatelstva v produktivním věku, to je věk od ukončení povinné školní docházky do odchodu do penze. Z nich dělíme osoby na zaměstnané, pracující na plný či částečný úvazek, a na osoby nezaměstnané, nemají zaměstnání, ale aktivně si zaměstnání hledají.

Aktivně hledat zaměstnání znamená být zaregistrován jako nezaměstnaný na úřadu práce, pravidelně se na úřadu hlásit a být připraven nastoupit do nového zaměstnání. Zaměstnaní a nezaměstnaní tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo neboli pracovní síla. Ostatní produktivní obyvatelstvo řadíme do ekonomicky neaktivního obyvatelstva, a to nezaměstnaní, kteří nechtějí zaměstnání ani ho z různých důvodů nehledají. Patří sem lidé v domácnosti, kteří pečují o hendikepované členy rodiny, malé děti, zdravotně postižení, studenti připravující se na budoucí zaměstnání a osoby které zvolily alternativní způsob života, a to bez zaměstnání.

Mezi instituce zabývající se měřením nezaměstnanosti patří Ministerstvo práce a sociálních věcí, pod které spadá úřad práce a Český statistický úřad.

Mezi ukazatele, kterými lze vyjádřit vývoj nezaměstnanosti patří míra nezaměstnanosti, která čerpá z dat ČSU a podíl nezaměstnaných osob, který čerpá z dat MPSV. (Jurečka a kol., 2018)

3.2.5.1 Míra nezaměstnanosti

Na základě zmíněné kategorizace obyvatelstva do výše uvedených skupin vyplývá několik ukazatelů, které mapují vývoj na trhu práce. Nejčastěji používaným ukazatelem je míra nezaměstnanosti, která se vypočítá jako podíl počtu nezaměstnaných lidí k ekonomicky aktivním osobám, vyjádřené v procentech. Počet ekonomicky aktivních obyvatel se zjistí součtem zaměstnaných a nezaměstnaných lidí.

$$\text{míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných osob}}{\text{počet ekonomických aktivních osob}} \times 100 \quad (1)$$

Míra nezaměstnanosti se vyskytuje jako průměrný údaj pro celou zemi, ale taky pro regiony. Podrobnějším zkoumáním trhu práce se určuje i míra nezaměstnanosti u dílčích

skupin obyvatelstva, například u mužů, žen, podle věkových skupin, podle úrovně dosaženého vzdělání apod.

V České republice zjišťuje míru nezaměstnanosti Český statistický úřad pomocí průzkumu Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS). Speciální průzkum na vzorku asi 25 000 domácností. Na základě tohoto průzkumu Český statistický úřad stanovuje hodnotu obecné míry nezaměstnanosti.

Obecná míra nezaměstnanosti neslouží pouze pro vytvoření obrázku o situaci na národním trhu práce, ale také k vytvoření obrázku pro mezinárodní srovnání. EUROSTAT (Evropský statistický úřad fungující v rámci EU) nebo OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) tyto mezinárodní instituce zjišťují úroveň nezaměstnanosti využitím národních databází. (Jurečka a kol.,2018)

3.2.5.2 Podíl nezaměstnaných osob

Podíl nezaměstnaných osob je druhým ukazatelem k vyjádření nezaměstnanosti používaný České republice. Tento ukazatel je vypočítáván jako poměr mezi počtem dosažených uchazečů o zaměstnání ve věku 16-64 let, tedy obyvatel v produktivním věku, evidovaných na úřadech práce a počtem všech obyvatel v produktivním věku.

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP}}{\text{počet osob v produktivním věku}} \times 100 \quad (2)$$

Tento ukazatel nahradil od roku 2013 registrovanou míru nezaměstnanosti, která bývala vypočítávána podobně jako obecná míra nezaměstnanosti, jen v čitateli byl počet nezaměstnaných registrovaných na úřadu práce. Jedním z hlavních důvodů změny byla snaha zabránit zaměňování hodnot obecné a registrované míry nezaměstnanosti. Ty se od sebe lišily v průběhu let i o více než jeden procentní bod. Dalším důvodem vytvoření nového ukazatele bylo obtížné získávání dat na úrovni okresů, které vedlo k nepřesným a nereprezentativním výsledkům.

Z podílu nezaměstnaných osob a jeho konstrukce vyplývá, že současné hodnoty s původní metodikou výpočtu registrované nezaměstnanosti jsou nižší. To je způsobeno dělením větším číslem, a to místo počtu ekonomicky aktivních osob, je použit počet všech osob v produktivním věku. (Jurečka a kol.,2018)

Může nám připadat zbytečné používat dva ukazatele pro popis jednoho makroekonomického problému. Jeden z ukazatelů nezaměstnanosti (míra nezaměstnanosti) slouží pro mezinárodní srovnání, zatímco druhý (podíl nezaměstnaných osob) slouží pro podrobnější analýzy například okresů nebo krajů. (Jurečka a kol., 2018)

3.2.6 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti má na trhu práce velký význam. Slouží ke snižování nezaměstnanosti a podpory rovnováhy práce ve státě. Cíle politiky zaměstnanosti je poskytnout všem zaměstnání s ideálními podmínkami, a to především pro rizikové skupiny obyvatelstva. Každý občan České republiky má právo najít zaměstnání bez ohledu na jeho rasu, věk, rodný jazyk, barvu pleti či zdravotní stav. Státní politika zaměstnanosti je rozdělena na aktivní politiku zaměstnanosti a na pasivní politiku zaměstnanosti. (Kotýnková, Němec, 2003)

3.2.6.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika má za úkol snížit nezaměstnanost, a to podporou nezaměstnaných osob. K tomu používá nástroje ke zvýšení zaměstnanosti. Mezi ně patří veřejně prospěšné práce, společensky účelová pracovní místa, překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program a poskytování prostředků. (Brčák a kol. 2020)

- **Veřejně prospěšné práce** – rozumí se časově omezené pracovní příležitosti, které spočívají primárně v údržbě veřejných míst, úklidu a údržbě veřejných komunikací a budov ve prospěch obcí či státních institucí. Tyto pracovní příležitosti vytváří Úřad práce, který zaměstnavatelům poté poskytne příspěvek. Příspěvek může být ve výši vynaložených prostředků na mzdu, včetně sociálního a zdravotního pojištění, které zaměstnavatel odvedl za zaměstnance. (Zákon 435/2004Sb., § 112)
- **Společensky účelová pracovní místa** – rozumí se pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje pracovní místa po dohodě s Úřadem práce a obsazují je uchazeči o zaměstnání, kterým nelze jiným způsobem zajistit pracovní uplatnění. Společensky účelným pracovním místem je i pracovní místo za účelem samostatné výdělečné činnosti, které si uchazeč o zaměstnání zřídí po dohodě s Úřadem práce. Příspěvek na toto místo může být poskytován až do výše vynaložených prostředků

na mzdy, včetně sociálního a zdravotního pojištění, které zaměstnavatel odvedl za zaměstnance. (Zákon 435/2004Sb., § 113)

- **Překlenovací příspěvek** – může Úřad práce poskytnout osobě samostatně výdělečně činné, která přestala být uchazečem o zaměstnání a byl jí poskytnut příspěvek na společensky účelová pracovní místa. Příspěvek se poskytuje na úhradu nákladů, které vzniknou během období, kdy byl druhý příspěvek poskytnut. Za provozní náklady se v tomto případě považují náklady na dopravu materiálu a výrobků, náklady na opravu a údržbu objektu a nájemné. Tento příspěvek se poskytuje nejdéle na dobu 5 měsíců, poskytuje se jednorázově a je splatný do 30 kalendářních dnů. (Zákon 435/2004Sb., § 114)
- **Příspěvek na zapracování** – může Úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který zaměstná uchazeče o zaměstnání, kterému Úřad práce věnuje zvýšenou péči. Příspěvek lze maximálně poskytovat po dobu 3 měsíců. Měsíční příspěvek může maximálně dosahovat poloviny minimální měsíční mzdy. (Zákon 435/2004Sb., § 116)
- **Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program** – může Úřad práce poskytnout, pokud zaměstnavatel přechází na nový podnikatelský program a nemůže zajistit zaměstnancům týdenní pracovní dobu. Příspěvek lze poskytovat po dobu maximálně 6 měsíců a maximálně polovinu minimální měsíční mzdy. (Zákon 435/2004Sb., § 117)

3.2.6.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika má za úkol tvorbu přijatelných sociálních podmínek, zabraňuje ekonomickým a sociálním dopadům na společnost i jedince. Zaměřuje na poskytování finančních, vzdělávacích a poradenských služeb pro nezaměstnané, aby se zlepšila jejich připravenost na trh práce a podpořila se jejich návratnost na trh práce.

Mezi nejčastější formy pasivní politiky zaměstnanosti patří: poskytování finanční podpory nezaměstnaným v podobě podpory v nezaměstnanosti. Poskytování odborného vzdělávání a školení pro nezaměstnané, aby zlepšili své pracovní dovednosti a zvýšili své šance na získání zaměstnání. Poradenské služby, které pomáhají nezaměstnaným s hledáním zaměstnání, pomoc při psaní životopisů, příprava na pracovní pohovor. Podpora mobility pracovní síly, to znamená podporu přesunu nezaměstnaných z oblastí s vysokou nezaměstnaností do oblastí s vyššími příležitostmi na trhu práce.

Pasivní politika zaměstnanosti se často považuje za pasivní, protože nepřímou podporuje zaměstnanost, místo aby přímo vytvářela pracovní místa. Nicméně, poskytování těchto služeb může přispět ke zlepšení pracovního trhu a zvýšení zaměstnanosti dlouhodobě. (Brčák a kol. 2020)

3.2.7 Minimální mzda

Minimální mzda byla zavedena z důvodu, aby se dalo zabránit firmám zneužívat jejich ekonomickou převahu a stanovovat velmi nízké mzdové sazby. Minimální mzda, ale může i nezaměstnanost zvýšit, a to z důvodu, protože zaměstnavatelé musí všem aspoň tuto hodnotu mzdy vyplatit, proto si začnou mezi svými pracovníky vybírat zaměstnance s vyšší kvalifikací a ty s nižší kvalifikací jsou propuštěni. Tito lidé ale poté nemohou najít práci z důvodu nízké kvalifikace a většinou se stávají dlouhodobě nezaměstnanými. (Jurečka a kol. 2018)

Sazba minimální mzdy se 1. ledna 2023, oproti roku 2022, zvýšila o 1 100 Kč za měsíc na 17 300 Kč, respektive o 7,40 Kč za hodinu na 103,80 Kč. Výše minimální mzdy se vztahuje k týdenní pracovní době 40 hodin. Podle zákoníku mohou mít zaměstnanci stanovenou i jinou týdenní pracovní dobu. Minimální mzda se také vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním poměru, dohodě provedení práce a dohodě o pracovní činnosti. Pracovní poměr na dobu určitou nebo na dobu neurčitou nerozlišujeme. (MPSV, Minimální mzda, 2022)

3.3 Státní orgány na trhu práce

V České republice máme na trhu práce 3 státní orgány. Úřad práce, který eviduje údaje o nezaměstnaných a ty publikuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dalším, kdo vydává údaje o nezaměstnanosti je Český statistický úřad, který bere údaje ze sčítání lidu, domů a bytů. (Srpová, Řehoř, 2010)

3.3.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Do kompetence ministerstva patří oblast zaměstnanosti, sociální politika, pracovněprávní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, aj. Pod MPSV spadá i několik státních organizací, a to Úřad práce, Česká správa sociálních zabezpečení, Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. (MPSV, O MPSV, 2022)

3.3.2 Úřad práce

Úřad práce ČR tvoří generální ředitelství, krajské pobočky a samostatně pobočka pro hlavní město Prahu. Dále součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště.

Generální ředitelství má za úkol řídit, kontrolovat, metodicky usměrňovat a koordinovat výkon krajských poboček. Dále zabezpečuje koordinaci a financování opatření nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. A také zajišťuje investiční činnost a nakládání s majetkem, ke kterému má pravomoc.

Krajské pobočky vytvářejí podmínky pro státní politiku zaměstnanosti. Spolupracují mezi sebou při zabezpečování zaměstnanosti, mobility pracovních sil atd. Zajišťují agendu pro ochranu zaměstnanců, když jejich zaměstnavatel jim není schopen platit jejich mzdu. Monitorují situaci na trhu práce a přijímají opatření, které ovlivňují nabídku a poptávku po práci. Vedou evidenci volných pracovních míst.

Kontrolní pracoviště zprostředkovává zaměstnání a eviduje zájemce o zaměstnání. Rozhoduje v oblasti podpory nezaměstnanosti, zejména o její výši. Poté se taky zajímá a pohybuje v oblasti nepojistných dávek dle zákona o státní sociální podpoře, zákona o pomoci v hmotné nouzi, poskytování dávek zdravotně postiženým a o náhradním výživném pro nezaopatřené děti. (Úřad práce, O Úřadu práce, 2022)

4 Praktická část

4.1 Okres Havlíčkův Brod

Okres Havlíčkův Brod se nachází ve střední části České republiky, v kraji Vysočina. Má rozlohu 1 188,77 km² a sousedí s okresy Kutná Hora, Chrudim, Pardubice, Svitavy, Žďár nad Sázavou, Jihlava a Pelhřimov. Administrativní mapa okresu Havlíčkův Brod je uvedena v příloze č.1. Krajina okresu Havlíčkův Brod je charakteristická středohorským rázem, převážně pahorkatinami a kopcovitými oblastmi, s lesy a řadou malebných údolí. Průměrná nadmořská výška je v okrese 422 m n. m. A mezi nejvýznamnější řeky v oblasti patří Sázava, Doubrava, Želivka a Chrudimka. Okres Havlíčkův Brod se pyšní řadou zajímavých turistických cílů, jako jsou například Želivský klášter, zřícenina hradu Lichnice, zámek Světlá nad Sázavou nebo přehrada Švihov. Centrem okresu je město Havlíčkův Brod, které leží v údolí řeky Sázavy, v nadmořské výšce zhruba 385 metrů. Město se nachází zhruba 120 kilometrů východně od Prahy a 70 kilometrů jižně od Brna.

Město Havlíčkův Brod je významným centrem kultury, obchodu a průmyslu. V oblasti se tradičně pěstuje řepka, obilí a brambory. Mezi významné průmyslové odvětví patří strojírenství, potravinářství a textilní průmysl.

Podle údajů z roku 2021 v okrese Havlíčkův Brod zde žilo přibližně 84 000 obyvatel. Průměrný věk obyvatel okresu je 43 let a průměrná hustota zalidnění je zhruba 70 obyvatel na km². Co se týče ekonomických ukazatelů, tak v roce 2020 dosáhl hrubý domácí produkt na obyvatele v okrese 272 706 Kč, což je o něco nižší než průměr pro celou Českou republiku. Největší podíl na HDP tvořila průmyslová výroba, následována obchodem a službami. V oblasti nezaměstnanosti se okres Havlíčkův Brod řadí mezi průměrné okresy v České republice. Podle údajů byla míra nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod v lednu 2023 4,3 %, což bylo mírně nad průměrem celé země, který v té době činil 4,0 %. Průměrná hrubá mzda v okrese Havlíčkův Brod v roce 2021 dosáhla výše 34 787 Kč, což je o něco nižší než průměr pro celou Českou republiku.

Největší podíl zaměstnaných v okrese pracuje v oblasti průmyslu a stavebnictví, ale také v obchodě a službách. Největší zaměstnavatelé v oblasti jsou například společnost Meleghy Automotive, vyrábějící automobilové díly, společnost MLEKOMA, zabývající se zpracováním mléka a výrobou mléčných výrobků, nebo společnost HEMA, vyrábějící textilní výrobky. (ČSÚ, okres Havlíčkův Brod, 2022, [online])

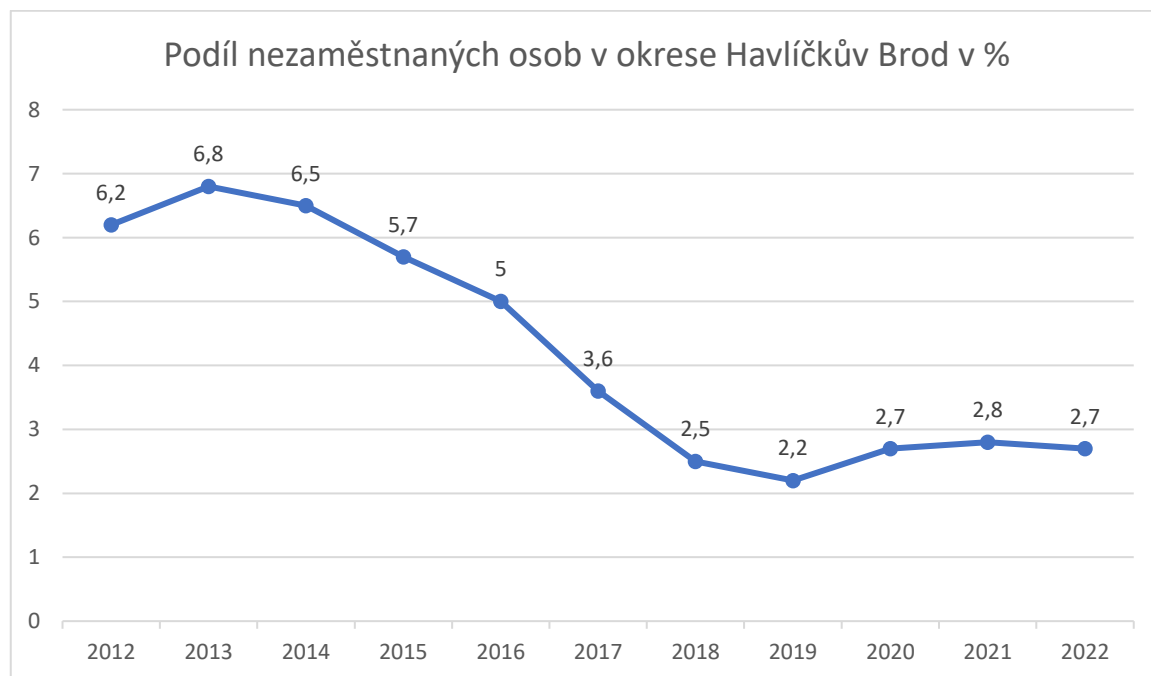
4.2 Vývoj nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod

Základním ukazatelem v této práci pro analýzu vývoje nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod byl stanoven ukazatel PNO. Ukazatel PNO je jedním z nejčastěji používaných ukazatelů, který se používá k měření míry nezaměstnanosti v určité populaci nebo ekonomice. Tento ukazatel je vypočítáván jako poměr mezi počtem dosažených uchazečů o zaměstnání ve věku 16-64 let, tedy obyvatel v produktivním věku, evidovaných na úřadech práce a počtem všech obyvatel v produktivním věku.

PNO se často používá k porovnání úrovně nezaměstnanosti mezi různými zeměmi nebo regiony a může poskytnout užitečné informace o stavu trhu práce a hospodářské situaci. PNO se také používá jako indikátor hospodářského růstu a může být důležitým ukazatelem pro rozhodování o monetární politice a politice zaměstnanosti.

Na následujícím Grafu č.1 můžeme vidět vývoj ukazatele PNO v okrese Havlíčkův Brod v letech 2012–2022. Data jsou vyjádřena v procentech a jsou uvedena v příloze číslo 2.

Graf 1: Roční průměry podílu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod v letech 2012-2022 v %

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování (2023)

Z grafu č.1 lze vyčíst, že největší podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod byl zaznamenán v roce 2013, kdy dosáhl svého maxima 6,8 %. Poté v průběhu následujících

6 let, tedy až do roku 2019, postupně klesal. Během této doby se snížil o 4,6 procentních bodů a v roce 2019 dosáhl nejnižší hodnoty 2,2 %.

V roce 2020 došlo k nárůstu podílu nezaměstnaných osob na 2,7 % a o rok později v roce 2021 na 2,8 %. Tento nárůst byl způsoben světovou pandemií COVID-19, která způsobila ztrátu zaměstnání mnoha lidem v důsledku vládních opatření a nouzového stavu.

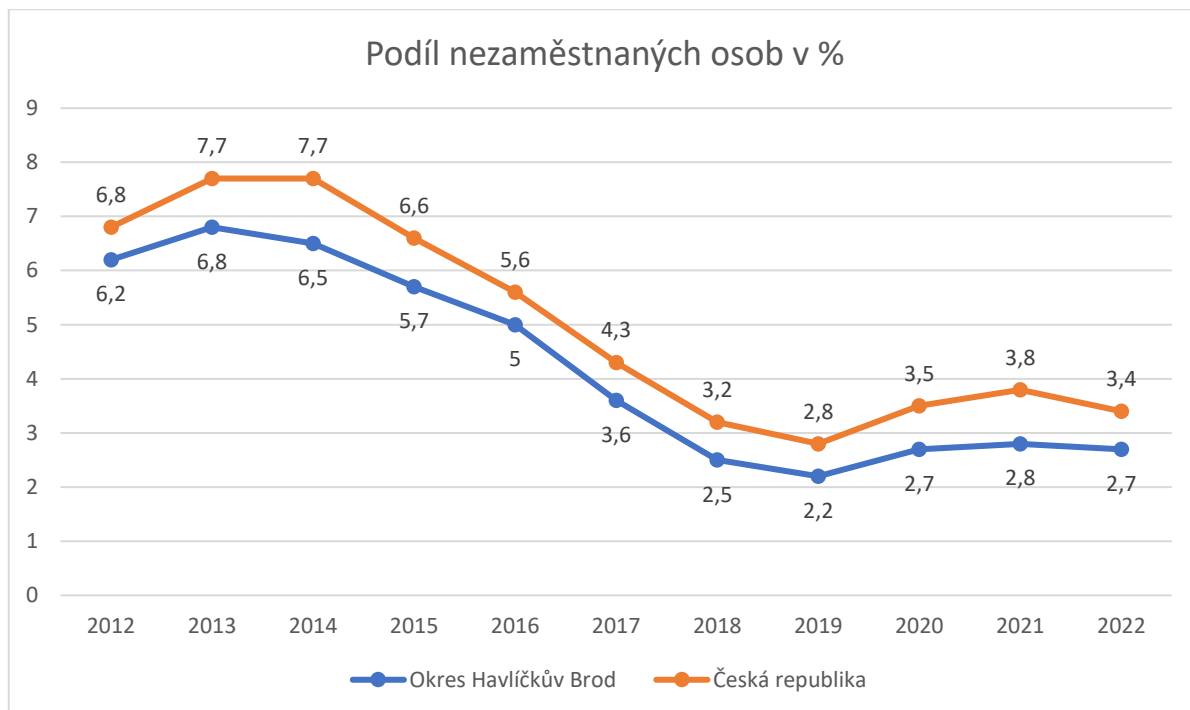
Graf č.1 ukazuje, že největší rozdíl v podílu nezaměstnaných osob mezi dvěma po sobě následujícími lety byl zaznamenán mezi roky 2016 a 2017, kdy došlo ke snížení nezaměstnanosti o 1,4 procentních bodů. Naopak největší nárůst byl zaznamenán mezi roky 2012 a 2013, a to 0,6 procentních bodů.

Posledním změřeným rokem v grafu č.1 je rok 2022, kdy došlo k poklesu podílu nezaměstnaných osob o 0,1 procentních bodů oproti předchozímu roku 2021. Tím se v podstatě vrátil na stejnou hodnotu jako v roce 2020. Celkově lze říct, že trend podílu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod je klesající, ale některé vnější faktory, jako pandemie COVID-19, mohou tento trend narušit.

4.3 Porovnání vývoje PNO s ČR

Následující Graf č.2 ukazuje porovnání vývoje PNO v okrese Havlíčkův Brod s Českou republikou v období 2012-2022. Graf č.2 je vytvořen z hodnot z Přílohy č.2.

Graf 2: Roční průměry podílu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod v porovnání s ČR v letech 2012-2022 v %

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování (2023)

Po srovnání křivek zobrazující podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod a v České republice lze pozorovat, že jsou si velmi podobné. Největší rozdíl mezi těmito křivkami se objevil v roce 2014, kdy byl rozdíl mezi podíly 1,2 procentních bodů. Naopak nejmenší rozdíl byl pouze 0,6 procentních bodů, a to v letech 2012, 2016 a 2019. V průměru je podíl nezaměstnaných osob v České republice o 0,8 procentních bodů vyšší než v okrese Havlíčkův Brod.

4.4 Volná pracovní místa a uchazeči o práci

Volné pracovní místo je pracovní pozice, která je momentálně neobsazená a zaměstnavatel hledá vhodného kandidáta, který by ji zaplnil. Tento ukazatel může poskytnout informace o tom, jakou je situace na trhu práce z hlediska poptávky po pracovních silách.

Počet uchazečů o zaměstnání je počet lidí, kteří jsou registrováni u úřadů práce jako nezaměstnaní a aktivně hledají práci. Tento ukazatel může poskytnout informace o tom, jaká je situace na trhu práce z hlediska nabídky pracovních pozic.

Tabulka 1: Počet volných pracovních míst a uchazečů o zaměstnání ke dni 31.12. v okrese Havlíčkův Brod a ČR

Rok	Okres Havlíčkův Brod			Česká republika			Rozdíl okresu HB a ČR
	Počet UoZ	Počet VPM	Počet UoZ na 1 VPM	Počet UoZ	Počet VPM	Počet UoZ na 1 VPM	
2012	4 548	39	116,6	545 311	34 893	15,6	101,0
2013	4 756	207	23,0	596 833	35 178	17,0	6,0
2014	4 239	478	8,9	541 914	58 739	9,2	-0,4
2015	3 629	774	4,7	453 118	102 545	4,4	0,3
2016	2 946	914	3,2	381 373	132 496	2,9	0,3
2017	2 025	1 387	1,5	280 620	216 629	1,3	0,2
2018	1 587	1 483	1,1	231 534	324 410	0,7	0,4
2019	1 609	1 167	1,4	215 532	340 957	0,6	0,7
2020	1 838	1 230	1,5	291 977	318 582	0,9	0,6
2021	1 798	1 608	1,1	258 173	343 148	0,8	0,4
2022	1 861	1 434	1,3	271 803	288 647	0,9	0,4

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV (2023)

Z tabulky lze vyčíst, že v roce 2012 bylo v okrese Havlíčkův Brod 4 548 UoZ a 39 VPM, což znamená počet 116,6 UoZ na 1 VPM. V celé České republice bylo v tomto roce 545 311 UoZ a 34 893 VPM, což znamená poměr 15,6 UoZ na 1 VPM. Rozdíl mezi poměrem UoZ na 1 VPM v okrese Havlíčkův Brod a v celé České republice byl tedy 101, to znamená, že poměr UoZ na 1 VPM byl v okrese Havlíčkův Brod vyšší o 101 UoZ. To je nejvyšší hodnota, kterou za sledované období rozdíl dosáhl.

V následujícím roce, tedy v roce 2013, vidíme rapidní pokles poměru počtu UoZ na 1 VPM v okrese Havlíčkův Brod, a to o 93,6 UoZ. V České republice se počet UoZ na 1 VPM naopak zvětšil, a to o 1,4 UoZ. Rozdíl mezi okresem Havlíčkův Brod a Českou republikou UoZ na 1 VPM se snížil o 95 UoZ na 6,0 tedy v okrese Havlíčkův Brod byl na 1 VPM o 6,0 UoZ více než v České republice.

Po roce 2013, až do roku 2018 se poměr UoZ na 1 VPM v okrese Havlíčkův Brod postupně snižoval. V České republice se od roku 2013 také poměr postupně snižoval, až do roku 2019. Od roku 2019 se počet UoZ na 1 VPM v okrese Havlíčkův Brod zvýšil, z důvodu pandemie COVID-19, a to o 0,3 UoZ na 1 VPM. V České republice se toto zvýšení odehrálo až o rok déle, kdy v roce 2020 počet UoZ na 1 VPM bylo o 0,3 více než v roce 2019. V roce 2020 se znovu zvýšil počet UoZ na 1 VPM, jak v okrese Havlíčkův Brod o 0,1 %, tak i v České republice, a to o 0,3 %.

V roce 2021 znovu začal klesat počet UoZ na 1 VPM v okrese Havlíčkův Brod na minimální hodnotu 1,1 jako v roce 2018. V České republice dosáhl počet UoZ na 1 VPM minima v roce 2019 (0,6), to znamená, že na 1 pracovní místo bylo 0,6 uchazeče o zaměstnání. To samé v roce 2018 až 2022, kdy počet UoZ na 1 VPM nepřekročil 1 UoZ na 1 VPM.

Trh práce by v tuto chvíli potřeboval více uchazečů o zaměstnání, protože poptávka převažuje nad nabídkou. V okrese Havlíčkův Brod se ve sledovaném období neklesl počet UoZ na 1 VPM pod 1 UoZ na 1 VPM. Rozdíl mezi okresem Havlíčkův Brod a Českou republikou byl, až na jednu výjimku, a to v roce 2014 (0,4), kladný pro okres Havlíčkův Brod. To znamená že v roce 2013, kdy byl rozdíl 101, bylo v okrese Havlíčkův Brod o 101 UoZ na 1 VPM více než v České republice. Nejmenší rozdíl byl v roce 2017, kdy rozdíl mezi okresem Havlíčkův Brod a Českou republikou byl pouze 0,2 UoZ na 1 VPM. Okres Havlíčkův Brod a Česká republika v počtu UoZ na 1 VPM jsou totožné, až na rok 2013 kdy byl velký výkyv v okrese Havlíčkův Brod.

4.5 Struktura uchazečů o zaměstnání v okrese Havlíčkův Brod

Nezaměstnaní uchazeči o práci mohou být rozděleni do různých skupin podle věku, délky nezaměstnanosti a vzdělání. Každá skupina má své specifické potřeby a výzvy, kterým musí čelit při hledání zaměstnání.

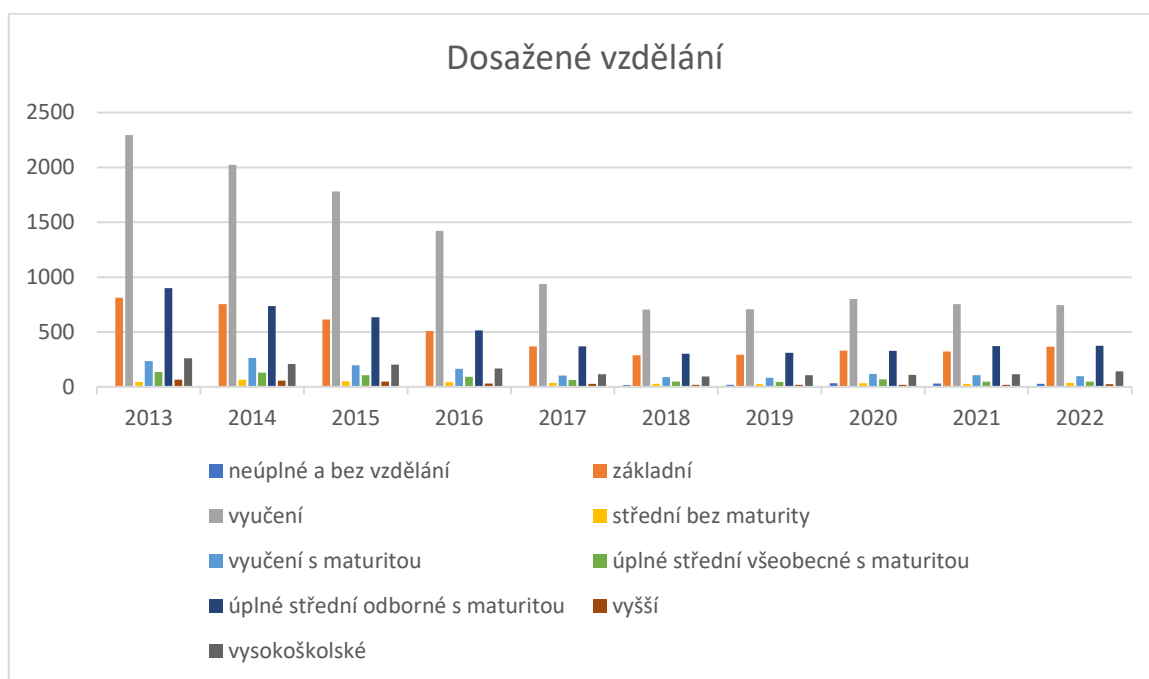
V této části se zaměříme na uchazeče o zaměstnání v okrese Havlíčkův Brod podle vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti.

4.5.1 Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání

Struktura nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání může být rozdělena do několika kategorií: neúplného a bez vzdělání, s dokončenou základní školou, vyučení, středním vzděláním bez maturity, vyučení s maturitou, s úplným středoškolským všeobecným vzděláním s maturitou, s úplným středoškolským odborným vzděláním s maturitou, s vyšším vzděláním a s vysokoškolským vzděláním.

Na následujícím Grafu č.3 můžeme vidět strukturu nezaměstnaných k 31.12. podle úrovně dosaženého vzdělání v období 2013-2022. Graf č.3 je vytvořen z hodnot Přílohy č.3.

Graf 3: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle dosaženého vzdělání v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2023)

Z grafu č.3 lze vyčíst, že největší podíl na celkovém počtu nezaměstnaných mají vyučené osoby. Zajímavostí je, že v letech 2015 a 2016 nebyl mezi evidovanými lidmi nikdo bez nebo s neúplným vzděláním. Tato skupina je také nejméně početná, průměrně čítá 13,5 osob ve sledovaném období a maximum dosáhla v roce 2020 (32 osob).

Druhou nejméně početnou skupinou jsou osoby s vyšším vzděláním, jejichž průměr mezi lety 2013 až 2022 byl 32,8 osob. Tato skupina dosáhla nejvyššího počtu v roce 2013 (65 osob) a nejnižšího v roce 2021 (18 osob).

Další málo početnou skupinou jsou osoby se středním vzděláním bez maturity, jejichž průměr v sledovaném období byl 38,6 a maximum dosáhlo hodnoty 66 osob v roce 2014, naopak minimum bylo v roce 2019, kdy bylo evidováno 25 osob. Skupina osob se středním všeobecným vzděláním s maturitou měla průměr 78,3 a maximum dosáhla v roce 2013 (135 osob), minimum pak v roce 2019 (45 osob).

Dvě zcela totožné skupiny osob jsou osoby vyučené s maturitou a osoby s vysokoškolským vzděláním, obě skupiny dosahovaly průměru mezi 145 a 155 osob. Jejich minimum se lišilo pouze o 12 osob (84 a 96), zatímco maximum o pouhou jednu osobu (263 a 262). Skupina osob se základním vzděláním dosáhla průměru 465,9, maximum bylo v roce 2013 (813 osob) a minimum v roce 2018 (287 osob). Skupina osob se středním odborným vzděláním s maturitou měla průměr 484,5, maximum dosáhla v roce 2013 (901 osob) a minimum v roce 2018 (302 osob).

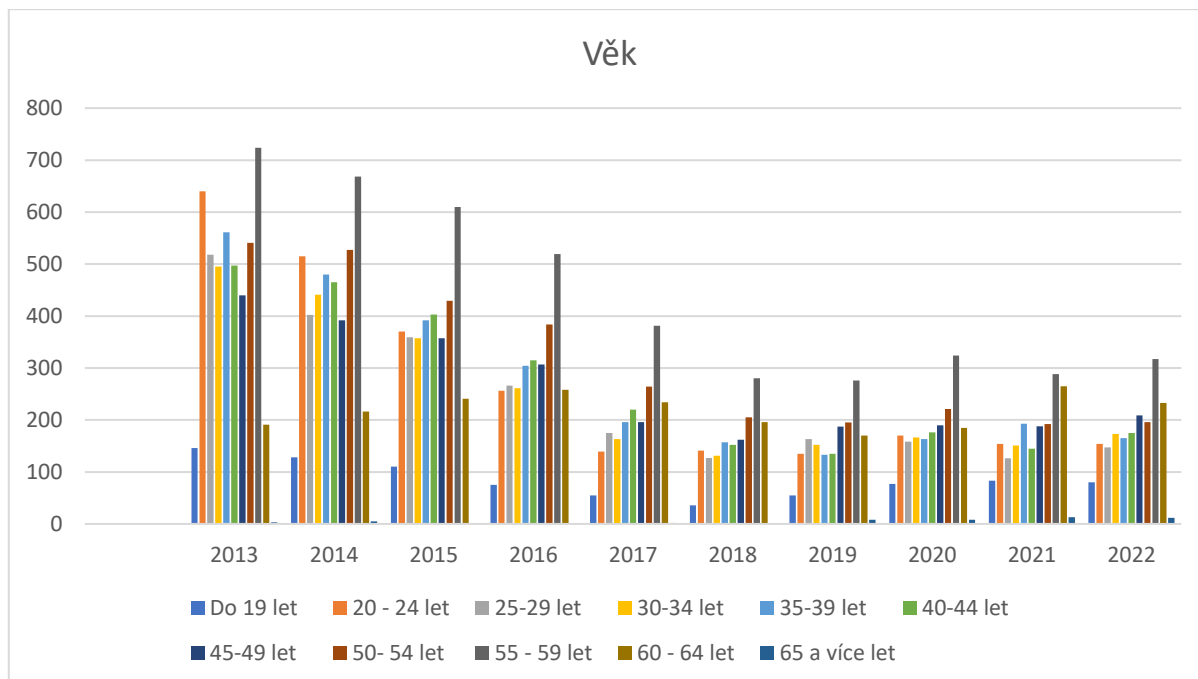
Nejpočetnější skupinou jsou osoby vyučené, jejichž průměr v sledovaném období byl 1 217 a maximum dosáhlo v roce 2013 (2 295 osob), zatímco minimum v roce 2018 (703 osob).

4.5.2 Struktura uchazečů o zaměstnání podle věkové skupiny

Věková struktura nezaměstnanosti se obvykle dělí do několika věkových kategorií, které pomáhají identifikovat hlavní trendy na trhu práce. Tyto kategorie se mohou lišit v závislosti na zemi a regionu. Nicméně, obecně jsou věkové kategorie stanoveny jako následující: osoby mladší 19 let, osoby ve věku 20 až 24 let, osoby ve věku 25 až 29 let, osoby ve věku 30 až 34 let, osoby ve věku 35 až 39 let, osoby ve věku 40 až 44 let, osoby ve věku 45 až 49 let, osoby ve věku 50 až 54 let, osoby ve věku 55 až 59 let, osoby ve věku 60 až 64 let a osoby starší 65 let. Tyto kategorie pomáhají analyzovat a porovnávat míru nezaměstnanosti v různých věkových skupinách a identifikovat skupiny obyvatel, které jsou nejvíce postiženy nezaměstnaností.

Na následujícím Grafu č.4 můžeme vidět strukturu nezaměstnaných k 31.12. podle věku v období 2013-2022. Graf č.4 je vytvořen z hodnot Přílohy č.4.

Graf 4: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle věku v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2023)

Z grafu č. 4 lze vyčíst, že skupina lidí ve věku 55-59 let je každým rokem nejpočetnější. Maxima dosáhla v roce 2013 (724 osob). Naopak nejmenší skupinou lidí jsou lidé ve věku 65 let a více, kdy dosáhli svého maxima v roce 2021 (13 osob). Také jako jediná ze všech skupin, bylo v roce 2018 evidováno 0 osob na Úřadu práce.

V průběhu let se situace mírně změnila, graf č.4 ukazuje, že počty nezaměstnaných klesaly, až do roku 2019, kdy mírně zase stouply. Toto bylo zapříčiněno pandemií COVID-19.

Z grafu č.4 je patrné, že od roku 2013 do roku 2022 se změnilo postavení mladých lidí na trhu práce. Kdy v roce 2013 byla skupina lidí ve věku 20–24 let druhou nejzastoupenější skupinou (640), v roce 2022 tato skupiny je čtvrtou nejméně zastoupenou skupinou (154). Naopak skupina lidí ve věku 60-64 let v roce 2013 byla třetí nejmenší skupinou (191), ale v roce 2022 je tato skupina druhou nejpočetnější (233).

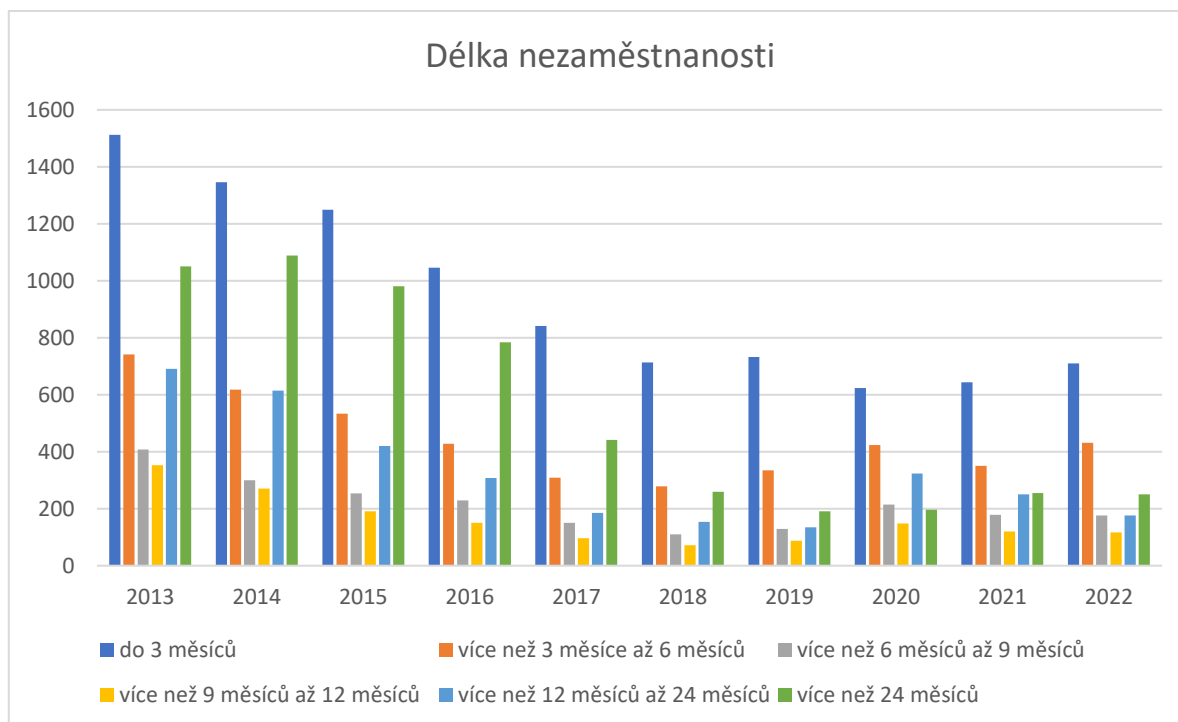
Skupiny lidí ve věku do 19 let a 65 let a více se stále drží na dvou nejméně početných skupin. Jako úplně nejmenší je po celou dobu skupina lidí ve věku 65 a více let, druhou nejméně zastoupenou skupinou jsou lidé do 19 let. Největším rozdílem mezi lety 2013 a 2022 je skupina osob ve věku 20-24 let (486) a nejmenším rozdílem je skupina osob ve věku 64 a více let (-9).

4.5.3 Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

Struktura nezaměstnanosti se dá také dělit podle délky, kterou je osoba nezaměstnaná. Tato struktura se obvykle dělí na kategorie do 3 měsíců, více než 3 až 6 měsíců, více než 6 měsíců až 9 měsíců, více než 9 měsíců až 12 měsíců, více než 12 měsíců až 24 měsíců a více než 24 měsíců.

Na následujícím Grafu č.5 můžeme vidět strukturu nezaměstnaných k 31.12. podle délky nezaměstnanosti v období 2013-2022. Graf č.5 je vytvořen z hodnot Přílohy č.5.

Graf 5: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle délky nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (2023)

Z dat získaných z grafu č. 5 můžeme vyvodit, že skupina nezaměstnaných uchazečů, kteří byli bez práce do 3 měsíců, měla nejvyšší počet během sledovaného období v porovnání s ostatními skupinami. V roce 2013 byl zaznamenán nejvyšší počet v této skupině (1 512), přičemž nejnižší počet byl zaznamenán v roce 2020 (623). Od roku 2020 do 2022 se počet uchazečů v této skupině zvýšil o 87. Nicméně tato skupina není negativním jevem pro ekonomiku, protože většina z těchto uchazečů brzy najde novou práci, a tato skupina zahrnuje i lidi, kteří teprve vstupují na trh práce.

Druhou nejvyšší skupinou byli nezaměstnaní uchazeči po dobu delší než 24 měsíců v období od roku 2013 do roku 2017, kdy byli překonáni skupinou nezaměstnaných uchazečů po dobu 3 až 6 měsíců. V období od roku 2017 do roku 2022 měli nejvyšší počet právě uchazeči bez práce od 3 do 6 měsíců.

Skupina nezaměstnaných uchazečů po dobu 9 až 12 měsíců měla nejúspěšnější vývoj během sledovaného období. Tato skupina dosáhla nejvyššího počtu v roce 2013 (353) a nejnižšího počtu v roce 2018 (72).

Nezaměstnaní uchazeči po dobu 6 až 9 měsíců tvořili druhou nejmenší skupinu, která dosáhla nejvyššího počtu v roce 2013 (408) a nejnižšího počtu v roce 2018 (110).

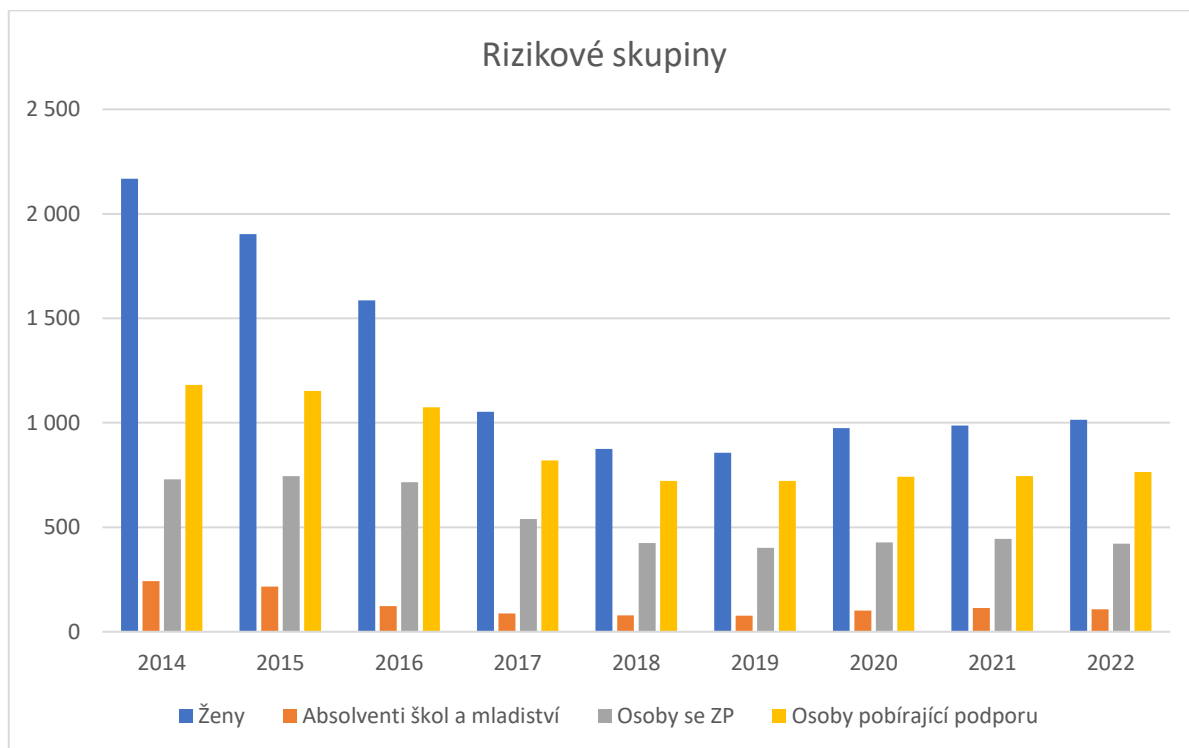
Poslední sledovanou skupinou byli nezaměstnaní uchazeči po dobu 12 až 24 měsíců. Během celého sledovaného období od roku 2013 (691) se tento počet snížil na 176 v roce 2022. Navzdory tomu, že tato skupina měla celkově větší počet než skupina nezaměstnaných uchazečů po dobu 6 až 9 měsíců, v roce 2022 měly obě skupiny stejný počet (176).

4.6 Rizikové skupiny na trhu práce

Ministerstvo práce a sociálních věcí eviduje několik v rizikových skupin. Skupiny rozděluje následovně: ženy, absolventi škol a mladiství, osoby se zdravotním postižením a osoby pobírající podporu. Tyto skupiny se často setkávají s většími obtížemi při hledání zaměstnání, což může vést ke zvýšenému riziku chudoby a sociálního vyloučení.

Na následujícím Grafu č.6 můžeme vidět rizikové skupiny na trhu práce k 31.12. v období 2014-2022. Graf č.6 je vytvořen z hodnot Přílohy č.6.

Graf 6: Rizikové skupiny na trhu práce v okrese Havlíčkův Brod v období 2014-2022

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování (2023)

Z grafu č.6 je zřejmé, že skupina žen má největší zastoupení mezi rizikovými skupinami. V průběhu sledovaného období se počet nezaměstnaných žen snížil z počtu 2 168 v roce 2014 na minimální hodnotu v roce 2019 (856). V důsledku pandemie COVID-19 se však od roku 2019 (856) počet opět zvyšoval a v roce 2022 dosáhl konečných 1 014 osob.

Druhou největší skupinou jsou osoby pobírající podporu. Tato skupina dosáhla svého maxima v roce 2015 (744) a minimum zaznamenala v roce 2019 (401).

Nejmenší skupinou jsou absolventi škol a mladiství, kteří mají nejmenší počty během let, ale také nejmenší rozdíl mezi maximem (242) a minimem (77).

Poslední sledovanou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením, které dosáhly největšího počtu v roce 2014 (1 182) a nejnižšího počtu v roce 2019 (721).

Graf ukazuje, že všechny skupiny byly v roce 2019 na svém minimu, a naopak v roce 2014 dosáhly všechny skupiny svého maxima.

4.7 Predikce PNO pro rok 2023 a 2024

Exponenciální a lineární predikce počtu nezaměstnaných osob jsou dva způsoby předpovídání, jak se počet nezaměstnaných osob bude vyvíjet v čase.

Lineární predikce předpokládá, že se počet nezaměstnaných osob bude vyvíjet s konstantním tempem, tedy že každý rok bude k nárůstu nebo úbytku počtu nezaměstnaných osob přibývat nebo ubývat konstantní počet lidí. Například, pokud bychom měli lineární trend, který by indikoval, že počet nezaměstnaných osob se každým rokem snižuje o 50 tisíc lidí, pak bychom očekávali, že v roce 2023 by bylo o 150 tisíc nezaměstnaných osob méně než v roce 2022.

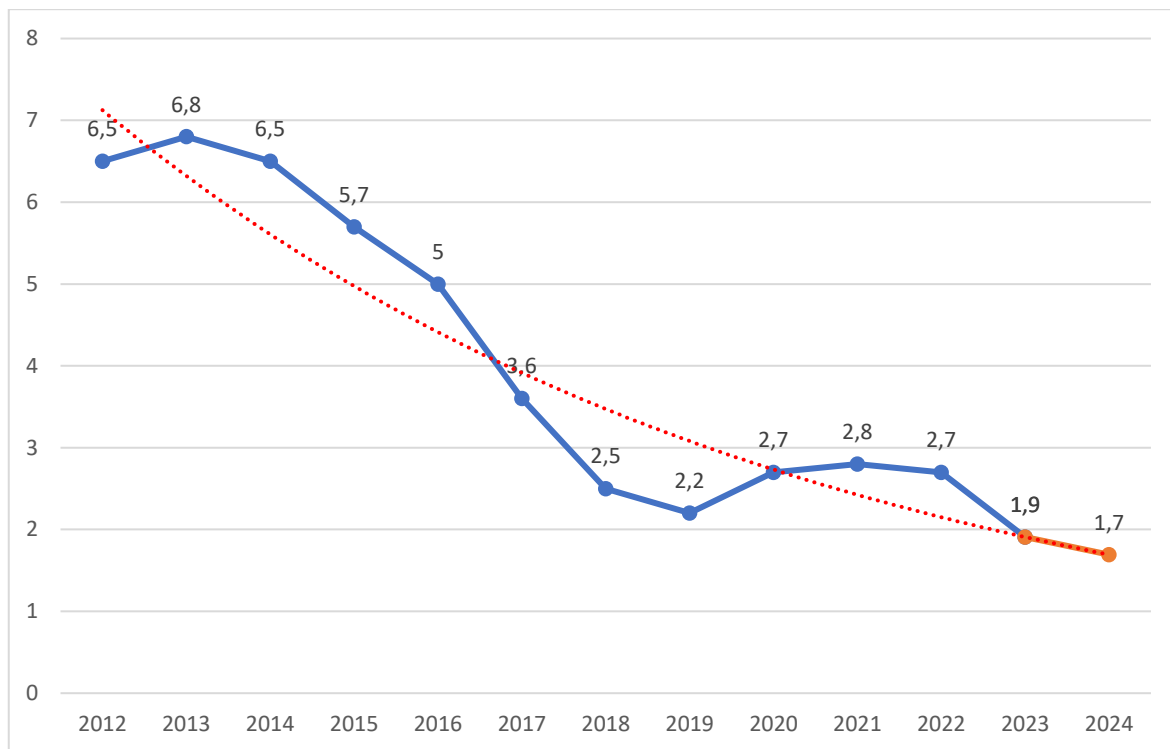
Na druhé straně, exponenciální predikce předpokládá, že se počet nezaměstnaných osob bude vyvíjet s rostoucím nebo klesajícím tempem. To znamená, že každým rokem bude k nárůstu nebo poklesu počtu nezaměstnaných osob přibývat nebo ubývat počet lidí. Například, pokud bychom měli exponenciální trend, který by indikoval, že počet nezaměstnaných osob se každým rokem snižuje o 10 % počtu nezaměstnaných osob z předchozího roku, pak bychom očekávali, že v roce 2023 by bylo o mnohem méně nezaměstnaných osob než v roce 2022.

Je třeba si uvědomit, že přesná predikce počtu nezaměstnaných osob bude záviset na mnoha faktorech, jako jsou ekonomická situace v zemi, politická situace, globální trendy a mnoho dalších, a že exponenciální i lineární predikce mohou být pouze aproximací, tedy odhadem, skutečnosti.

4.7.1 Exponenciální predikce

Na následujícím Grafu č.7 můžeme vidět predikci na rok 2023 a 2024. Která byla predikována z tabulky, Příloha č.7, pomocí funkce loglntrend.

Graf 7: Predikce PNO v okrese Havlíčkův Brod pro rok 2023 a 2024 podle exponenciální funkce

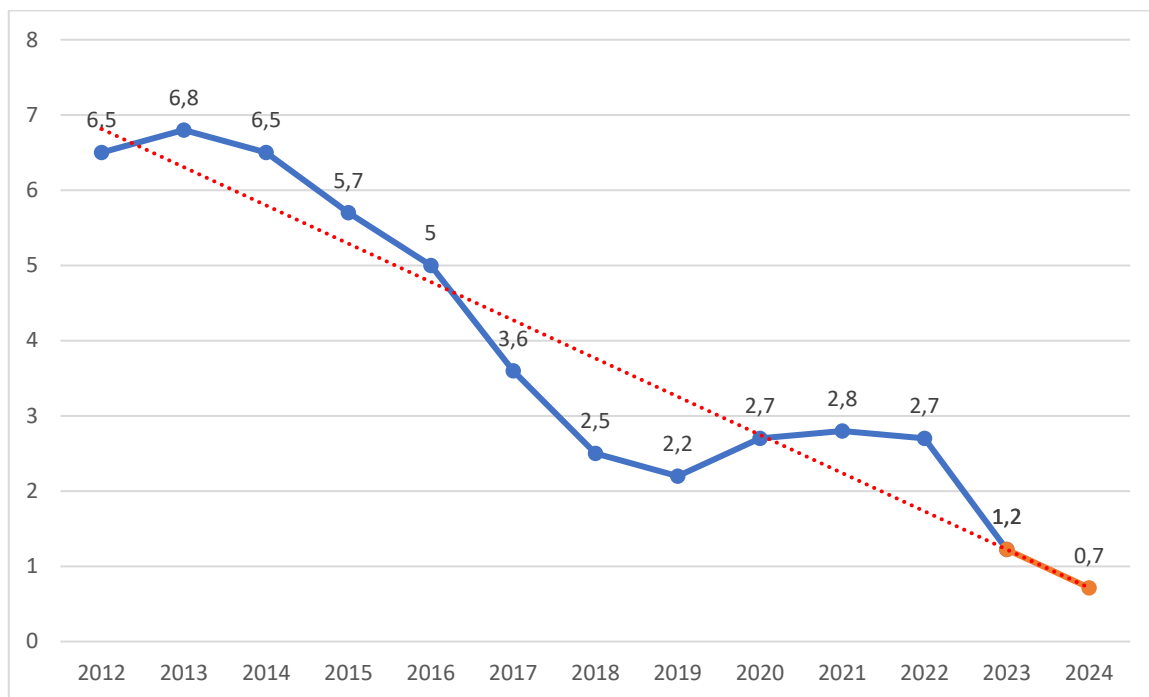
Zdroj: MPSV, vlastní zpracování (2023)

V grafu č.7 můžeme vidět predikci pro roky 2023 a 2024 podle exponenciálního trendu. U tohoto trendu můžeme vidět pokles v roce 2023 o 0,8 procentních bodů. Za další rok by měl pokles počet nezaměstnaných osob klesnou až na 1,7 %. Podle predikce pomocí exponenciálního trendu lze z grafu č.7 vyčíst, že v následujících letech bude počet nezaměstnaných osob klesat na minimum ve sledovaném období. Rozdíl mezi rokem 2023 a rokem 2024 je pouhých 0,2 procentních bodů. To je o 0,6 procentních bodů méně, než v roce předešlém.

4.7.2 Lineární predikce

Na následujícím Grafu č.8 můžeme vidět predikci na rok 2023 a 2024. Která byla predikována z tabulky, Příloha č.8, pomocí funkce lintrend.

Graf 8: Predikce PNO v okrese Havlíčkův Brod pro rok 2023 a 2024 podle lineární funkce

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování (2023)

V grafu č.8 můžeme vidět predikci pro roky 2023 a 2024 podle lineárního trendu. U tohoto trendu můžeme vidět pokles v roce 2023 o 1,5 procentních bodů. Což by bylo z celého sledovaného období největší snížení počtu nezaměstnaných osob. A přeskočil by tak rozdíl mezi lety 2016 a 2017, kdy se počet nezaměstnaných osob změnil o 1,4 procentních bodů. Další rok, tedy v roce 2024, by měl počet nezaměstnaných osob znovu klesnout, pod hranici 1 %, a to 0,7 procentních bodů. Oba tyto roky by počet nezaměstnaných osob dosáhl svého minima. Rozdíl mezi rokem 2023 a rokem 2024 je 0,5 procentních bodů.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zanalyzovat vývoj nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod v letech 2012–2022 a predikovat 2023 a 2024. Analýza byla zaměřena na podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod a porovnání s Českou republikou, také na analýzu nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání, podle věku, podle délky nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod. Dále se tato práce zabývá analýzou rizikových skupin nezaměstnaných, počtem uchazečů o zaměstnání a počtem volných pracovních míst v okrese Havlíčkův Brod.

První polovinu sledovaného období se podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod držel nad hraní 3 % podílu nezaměstnaných osob, až do roku 2019, kdy klesl na 2,8 procentních bodů, od tohoto roku je podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod pod úrovní 3 %. V porovnání s Českou republikou za sledované období, ani jeden rok nepřevýšil podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod nad podílem nezaměstnaných osob v České republice. Podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod se držel na podílem nezaměstnaných osob v ČR průměrně o 0,8 procentních bodů. V Havlíčkově Brodě se daří zaměstnanosti dobře, drží se na přijatelné hladině. Z analýzy podílu nezaměstnaných osob v okresu Havlíčkův Brod jsou hodnoty příznivé.

Na základě sledovaných ukazatel podle dosaženého vzdělání, věku a délky nezaměstnanosti, můžeme říct, že za sledované období bylo na Úřadu práce v okrese Havlíčkův Brod evidováno nejvíce vyučených osob. Nejvíce zasaženou skupinou osob jsou osoby ve věku 55-59 let. Tito lidé se po ztrátě zaměstnání těžko vrací na trh práce, protože mohou ztratit motivaci hledat nové zaměstnání nebo ztratit chuť pracovat. Důvodem může být také zhoršení zdravotního stavu, nižší produktivita nebo vidina důchodu, ale tato hranice se čím dál více posouvá, a proto v tuhle chvíli už tolik lidí nemohou ve věku 55-59 let jen čekat na důchodový věk. Na Úřadu práce jsou nezaměstnané osoby nejvíce zaregistrované v délce do 3 měsíců. Tyto osoby jsou dočasně nezaměstnaní, například z důvodu ztráty zaměstnání a hledání nové, tudíž čas, než najdou nové zaměstnání. Druhým důvodem může být ukončení školy, kdy absolvent školy přesně neví, jaké zaměstnání by pro něj bylo to nejjednodušší a hledá zaměstnání v kterém by uspokojil svoje potřeby.

Dalším sledovaným ukazatelem byly rizikové skupiny, ve sledovaném období byla nejpočetnější riziková skupina, skupina žen. Důvodů může být mnoho, diskriminace žen ve společnosti už skoro vymizela, proto hlavním důvodem může návrat do zaměstnání

z mateřské dovolené. Tento návrat je těžší, než se může zdát, technologické pokroky atd. Za dobu, co jsou ženy na mateřské dovolené se toho může na pracovním trhu mnoho změnit.

Analýza počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v okrese Havlíčkův Brod i v České republice, se ve sledovaných letech vyvíjela zcela kladně. Až na výjimku v roce 2013, kdy počet uchazečů, v okrese Havlíčkův Brod, o zaměstnání na 1 volné pracovní místo byl 116,6. Další roky už počet UoZ na 1 VPM byl přijatelný až ideální. A od roku 2017 byl maximální počet UoZ na 1 VPM 1,5. V České republice ve sledovaném období, žádný výkyv hodnot nebyl. Od roku 2018 byl počet dokonce UoZ na 1 VPM pod hodnotu 1. Což znamená, že je více VPM než UoZ.

Na základě vývoje podílu nezaměstnaných osob v okrese Tábor byla stanovena predikce na rok 2023 a 2024, kde pomocí programu MS Excel byly zvoleny dvě trendové funkce, a to lineární a exponenciální. Výsledkem lineární predikce byla hodnota v roce 2023 1,2 % oproti roku 2022 klesla o 1,5 procentních bodů a v roce 2024 hodnota podílu nezaměstnaných osob byla 0,7 %, oproti roku 2023 klesla o 0,5 procentních bodů. Výsledkem exponenciální predikce byla hodnota v roce 2023 1,9 % oproti roku 2022 klesla o 0,8 procentních bodů a v roce 2024 hodnota podílu nezaměstnaných osob byla 1,7 %, oproti roku 2023 klesla o 0,2 procentních bodů.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Citovaná literatura

BACHANOVÁ, Veronika a Petr MUSIL. Praktikum makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Praktikum. ISBN 978-80-7380-158-8.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. Makroekonomie: makroekonomický přehled. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.

BRDEK, Miroslav, Hana JÍROVÁ a Vojtěch KREBS. Trendy v evropské sociální politice. Praha: ASPI, 2002. ISBN 80-86395-25-1.

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HINDLS, Richard. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 8086946436.

JÍROVÁ, Hana. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

JUREČKA, Václav. Mikroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0146-7.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.

KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. Sociální politika. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN 80-86395-33-2.

SRPOVÁ, Jitka a Václav ŘEHOŘ. Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3339-5.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.

VLČEK, Josef. Ekonomie a ekonomika. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 9788075521903.

6.2 Internetové zdroje

ČSÚ: Administrativní rozdělení okresu [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11268/17895444/Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv+Brod.png/505a6c38-2569-48f4-903d-c7e4cb5b29e6?version=1.1&t=1478511398077>

ČSÚ: Dosažené vzdělání, Věk, Délka nezaměstnanosti [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&ds=ds307&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=30853&pvo=ZAM10&u=v178_VUZEMI_101_40_657&c=v3%7E3_RP2022&v=v166_null_null_null&str=v178

ČSÚ: Obecná míra nezaměstnanosti [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7ET_P%7E_S%7E_nul_l_null_&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95

ČSÚ: Okres Havlíčkův Brod [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/okres_havlickuv_brod

MPSV: Časové řady [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/casove-rady-mn-a-pno>

MPSV: Minimální mzda [online]. 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/minimalni-mzda>

MPSV: O MPSV [online]. 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/o-mpsv>

MPSV: Rizikové skupiny [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace16?rok=2014&kraj=CZ063&okres=CZ0631>

MPSV: Uchazeči o volná místa [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace3>

Úřad práce: O Úřadu práce [online]. 2022 [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>

6.3 Zákony

Zákon č. 435/2004Sb., O nezaměstnanosti

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet volných pracovních míst a uchazečů o zaměstnání ke dni 31.12. v okrese Havlíčkův Brod a ČR..... 38

7.2 Seznam grafů

Graf 1: Roční průměry podílu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod v letech 2012-2022 v % 35

Graf 2: Roční průměry podílu nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod v porovnání s ČR v letech 2012-2022 v % 37

Graf 3: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle dosaženého vzdělání v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022 40

Graf 4: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle věku v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022 42

Graf 5: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31.12 podle délky nezaměstnanosti v okrese Havlíčkův Brod v období 2013-2022 43

Graf 6: Rizikové skupiny na trhu práce v okrese Havlíčkův Brod v období 2014-2022 45

Graf 7: Predikce PNO v okrese Havlíčkův Brod pro rok 2023 a 2024 podle exponenciální funkce..... 47

Graf 8: Predikce PNO v okrese Havlíčkův Brod pro rok 2023 a 2024 podle lineární funkce 48

7.3 Seznam použitých zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
ČR	Česká republika
HB	Havlíčkův Brod
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
VPM	Volná pracovní místa
ZP	Zdravotně postižený
PNO	Podíl nezaměstnaných osob
ÚP	Úřad práce

7.4 Seznam příloh

Příloha 1: Aministrativní rozdělení okresu Havlíčkův Brod	55
Příloha 2: Podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod	55
Příloha 3: Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání	55
Příloha 4: Struktura uchazečů o zaměstnání dle věku	56
Příloha 5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti	56
Příloha 6: Rizikové skupiny na trhu práce	56
Příloha 7: Exponenciální predikce PNO	57
Příloha 8: Lineární predikce PNO	57

8 Přílohy

Příloha 1: Aministrativní rozdělení okresu Havlíčkův Brod

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU HAVLÍČKŮV BROD - STAV K 1.1.2016

Zdroj: ČSÚ (2023)

Příloha 2: Podíl nezaměstnaných osob v okrese Havlíčkův Brod

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
okres HB	6,2	6,8	6,5	5,7	5,0	3,6	2,5	2,2	2,7	2,8	2,7
ČR	6,8	7,7	7,7	6,6	5,6	4,3	3,2	2,8	3,5	3,8	3,4

Příloha 3: Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání

Rok	neúplné a bez vzdělání	základní	vyučení	střední bez maturity	vyučení s maturitou	úplné střední všeobecné s maturitou	úplné střední odborné s maturitou	vyšší	vysokoškolské
2013	4	813	2 295	45	236	135	901	65	262
2014	1	755	2 023	66	263	129	737	58	207
2015	0	614	1 780	50	196	107	633	47	202
2016	0	510	1 422	41	166	92	516	30	169
2017	6	368	939	35	104	62	370	27	114
2018	15	287	703	27	90	48	302	19	96
2019	19	294	707	25	84	45	310	19	106
2020	32	330	802	32	119	68	327	20	108
2021	31	322	755	29	105	49	373	18	116
2022	27	366	745	36	98	48	376	25	140

Příloha 4: Struktura uchazečů o zaměstnání dle věku

Rok	Do 19 let	20 - 24 let	25-29 let	30-34 let	35-39 let	40-44 let	45-49 let	50- 54 let	55 - 59 let	60 - 64 let	65 a více let
2013	146	640	518	495	561	497	440	541	724	191	3
2014	128	515	402	441	480	465	392	527	668	216	5
2015	110	370	359	357	392	403	357	429	610	241	1
2016	75	256	266	261	304	315	307	384	519	258	1
2017	55	139	175	163	196	220	196	264	381	234	2
2018	36	141	127	131	157	152	162	205	280	196	0
2019	55	135	163	152	133	135	187	195	276	170	8
2020	77	170	158	166	163	176	190	221	324	185	8
2021	83	154	126	151	193	145	188	192	288	265	13
2022	80	154	147	173	165	175	209	196	317	233	12

Příloha 5: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

Rok	do 3 měsíců	více než 3 měsíce až 6 měsíců	více než 6 měsíců až 9 měsíců	více než 9 měsíců až 12 měsíců	více než 12 měsíců až 24 měsíců	více než 24 měsíců
2013	1512	741	408	353	691	1051
2014	1346	618	300	271	615	1089
2015	1249	534	254	191	420	981
2016	1046	428	229	151	308	784
2017	842	309	150	97	185	442
2018	713	279	110	72	154	259
2019	732	335	129	87	135	191
2020	623	424	215	148	323	196
2021	644	351	178	120	250	255
2022	710	431	176	117	176	251

Příloha 6: Rizikové skupiny na trhu práce

Rok	Ženy	Absolventi škol a mladiství	Osoby se ZP	Osoby pobírající podporu
2014	2 168	242	729	1 182
2015	1 903	216	744	1 152
2016	1 585	123	715	1 074
2017	1 053	88	539	820
2018	875	78	424	722
2019	856	77	401	721
2020	975	102	428	741
2021	987	114	444	744
2022	1 014	107	422	764

Příloha 7: Exponenciální predikce PNO

ROK	PNO
2012	6,5
2013	6,8
2014	6,5
2015	5,7
2016	5
2017	3,6
2018	2,5
2019	2,2
2020	2,7
2021	2,8
2022	2,7
2023	1,9
2024	1,7

Příloha 8: Lineární predikce PNO

ROK	PNO
2012	6,5
2013	6,8
2014	6,5
2015	5,7
2016	5
2017	3,6
2018	2,5
2019	2,2
2020	2,7
2021	2,8
2022	2,7
2023	1,2
2024	0,7